

Innst. O. nr. 84

(1998-99)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven)

Ot.prp. nr. 41 (1998-99).

Til Odelstinget.

1. PROPOSISJONENS HOVEDINNHOOLD

Lovforslaget i proposisjonen regulerer sentrale former for avtaler om finansielle tjenester som tilbys publikum av finansinstitusjoner og visse andre foretak. Lovforslaget omfatter viktige områder som hittil bare i liten grad har vært lovregulert og tar sikte på å gjøre kontraktsforholdene mellom institusjonene og kundene tydeligere, mer balansert og rimeligere. Forslaget er harmonisert med aktuelle EØS-regler.

Som utgangspunkt vil loven gjelde i forhold til både forbrukere og næringsdrivende. Når kunden er forbruker, vil de foreslåtte reglene som hovedregel ikke kunne fravikes ved avtale, mens utgangspunktet er motsatt for næringsdrivende.

Det foreslås regler om at institusjonene, før avtale inngås, skal gi forbrukerkunder opplysninger om sentrale vilkår og risikospesker i avtalene. Avtalene skal inngås skriftlig, eventuelt elektronisk, og det stilles krav om at bestemte opplysninger skal tas inn i avtalen.

Regler om renteberegning ved godskriving og belastning av konto er utformet med sikte på i hovedsak å eliminere institusjonenes muligheter til å oppnå såkalte float-inntekter, dvs. renteinntekter fra den perioden et beløp er under overføring, og ikke er rentebærende verken for betaleren eller mottakeren. Det gis videre bl.a. regler om avtaler om belastningsfullmakt (autogiro, avtalegiro m.v.). Departementet foreslår en hovedregel som forbyr institusjonene å motregne i innskuddskonto.

Lovutkastet inneholder videre bl.a. detaljerte regler om belastninger som skyldes andres misbruk av konto og betalingskort. Kontohaveren skal som hovedregel bare være ansvarlig når misbruket skyldes grov uaktsomhet fra kontohaverens side.

Lovforslaget innebærer at en forbruker alltid skal ha rett til å gjøre opp sine pengeforpliktelser ved kontant betaling. Ved betaling gjennom girosystemet, vil

betaling fra forbruker avbryte betalingsfristen når oppdraget er mottatt av bank eller lignende, selv om beløpet ennå ikke er kommet frem til mottakeren.

Reglene om låneavtaler inneholder bl.a. regler om långiverens adgang til å endre rentesatser. Låntakeren skal alltid ha rett til å betale tilbake lånet før forfallstid. Forslaget vil begrense adgangen til oppkjøp av lånefordringer.

Når det gjelder kausjonsavtaler, inneholder forslaget viktige regler om institusjonenes plikt til å varsle om sentrale begivenheter vedrørende hovedforholdet.

For finansmegleroppdrag foreslås bl.a. den ulovfestede standarden om god meglerskikk lovfestet. I forslaget til regler om agent- og rådgivningsoppdrag, legges det vekt på at kundene skal være klar over hvilken rolle agenten eller rådgiveren har.

I punktene 2-12 nedenfor refererer lovhensvisningene seg til proposisjonens lovutkast.

2. BAKGRUNNEN FOR LOVFORSLAGET

Banklovkommissjonen ble oppnevnt i 1990, og proposisjonen bygger på forslaget i NOU 1994:19 Finansavtaler og finansoppdrag.

Utredningen har vært sendt på høring til en rekke institusjoner.

3. BEHOVET FOR NY LOVGIVNING

Kommisjonen uttaler at det er et aktuelt lovgivningsbehov når det gjelder finansavtaler. Omfanget og bruken av banktjenester, den utvidede konkurransen i et deregulert marked, den fortsatte internasjonaliseringen og bl.a. erfaringene med bankkrisen og Bankklagenemndas praksis, bekrefter etter kommisjonens mening dette behovet.

Hovedhensynene bak kommisjonens forslag har vært å skape en klarere og mer oversiktlig rettstilstand, balanserte kontraktsvilkår for kundene og en effektiv konkurranse.

Ingen av høringsinstansene har fremsatt innvendinger mot at det innføres lovregler om finansavtaler og finansoppdrag, selv om noen har merknader til enkelte av de foreslåtte reglene.

Departementet mener Banklovkommisjonens utredning og høringen viser at det er bred enighet om behovet for ny lovgivning om finansavtaler og finansoppdrag.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Astrid Marie Nistad, Jan Petter Rasmussen og Ane Sofie Tømmerås, fra Fremskrittspartiet, Jan Simonsen og Jørn L. Stang, fra Kristelig Folkeparti, Finn Kristian Marthinsen og Åse Wisløff Nilssen, fra Høyre, lederen Kristin Krohn Devold og Bjørn Hernæs, og fra Senterpartiet, Tor Nymo, hilser velkommen en lovregulering på dette området. Det er ingen tvil om at det er et behov for å klargjøre rettstilstanden når det gjelder flere viktige spørsmål knyttet til finansavtaler. De siste årene har bruken av finanstjenester økt kraftig, det har blitt større konkurranse og mer internasjonalisering. Vi sitter også inne med erfaringer etter bankkrisen som viser et behov for klarere regler på dette området.

Komiteen understreker at en lovregulering av finansavtaler må sette forbrukeren i sentrum, da forbrukeren ofte er den svake part i slike sammenhenger. Det illustrerer bl.a. framveksten av standardkontrakter, hvor vilkårene og premissene er lagt av finansinstitusjonene. Samtidig må en lovregulering sikre en effektiv konkurranse. Loven ivaretar disse hensyn på en god måte, ved at en rekke rettigheter og plikter som gjelder i avtaler om finansielle tjenester klargjøres, samtidig som næringslivets frihet ivaretas ved at loven kan fravikes i næringsforhold.

Komiteen viser også til at vi fra før har lovregulering på andre sentrale avtaleområder hvor forbruker er den ene parten, som f.eks. ved løsørekjøp, avbetalingskjøp og kjøp av fast eiendom. Det er viktig, særlig for å ivareta forbrukernes interesser, at sentrale sider ved avtaler med forbruker på finansområdet også kommer i lovregulerte former. De mange klagesakene viser også at det er behov for klargjøring av rettstilstanden.

4. EØS-REGLER SOM HAR BETYDNING FOR LOVFORSLAGET

I proposisjonen gis en oppdatert oversikt over eksisterende og planlagt EØS-regelverk som har særlig betydning for utforming av lovutkastet. Dette omfatter: forbrukerkredittdirektivet, rekommandasjon om transaksjoner ved hjelp av elektroniske betalingsinstrumenter, direktivet om pengeoverføringer på tvers

av landegrensene, direktiv om vern av forbrukere med hensyn til avtaler som inngås ved fjernsalg (fjernsalgsdirektivet) og forslag til direktiv om fjernsalg av finansielle tjenester.

5. REGLENES VIRKEOMRÅDE

Etter Banklovkommisjonens forslag skal reglene i loven gjelde når én av avtalens parter er en profesjonell institusjon i finansmarkedet som tilbyr finanstjenester eller er part i finansavtaler. Med finansinstitusjon menes spare- og forretningsbanker, forsikringselskaper og finansieringsforetak. Også Postbanken, statsbanker, finansmegler- og forsikringsmeglerforetak, finansagent, finansrådgiver, samvirkeforetak og pensjonsinretning som omfattes av forsikringsvirksomhetsloven vil omfattes av loven. Banklovkommisjonen foreslår en hjemmel for Kongen til å gi nærmere regler om avgrensning av lovens virkeområde, herunder at loven skal gjelde helt eller delvis for andre enn nevnt i oppregningen ovenfor. Enkelte regler i forslaget regulerer for øvrig rettsforholdet mellom to parter selv om ingen av disse er finansinstitusjon eller lignende institusjon.

Lovforslaget vil i utgangspunktet også gjelde for utenlandske finansinstitusjoner som opererer i det norske markedet overfor forbrukere. Regler om grenseoverskridende betalingsoverføringer vil bli fastsatt i egen forskrift.

Utgangspunktet etter forslaget er at reglene skal gjelde både for avtaler med forbrukere og næringsdrivende. Reglene om utlån og om kausjon gjelder som hovedregel også dersom en finansinstitusjon overdrar sin fordring til noen andre.

Loven vil ikke omfatte forhold mellom to parter som *begge* er finansinstitusjon. Forsikringsavtaler faller også utenfor lovutkastet. Det samme gjelder aksje- og obligasjonsfond.

Flere høringsinstanser har merknader til at lovens virkeområde i utgangspunktet skal være begrenset til avtaler der en av partene er finansinstitusjon eller lignende institusjon. Noen mener loven burde gis anvendelse for avtale med alle som ervervsmessig tilbyr slike finansielle tjenester som er regulert i loven. Det er ellers ulike synspunkter på spørsmålet om loven bør gjelde for andre statsbanker enn Postbanken.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om avgrensning av lovens virkeområde, se lovutkastet § 1. Selv om det i praksis kan være likhetstrekk mellom innskuddsavtaler som vil være omfattet av lovutkastet og andre spareformer, vil et samlet regelverk, dersom det skulle gi en tilfredsstillende regulering, måtte bli omfattende og komplisert. Loven bør derfor ikke omfatte forsikringsavtaler eller avtaler om sparing i verdipapirfond.

Departementet har gjennom høringsuttalelsene merket seg at enkelte av de foreslåtte reglene kan reise

særlige problemer som følge av at grunnlaget for statsbankenes virksomhet avviker fra det som gjelder private institusjoner. Slike problemer kan etter departementets syn løses ved at det gis adgang til å gjøre visse unntak fra lovens regler gjennom forskrift, se lovutkastet § 1 fjerde ledd.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Banklovkommissjonen og departementets forslag om at loven skal gjelde for finansinstitusjoner eller lignende institusjon. Komiteen ser at det også kan være andre institusjoner som driver virksomhet på noen områder som loven omfatter, og at av hensyn til likebehandling og forbrukernes interesser er det gode grunner for at loven burde gjelde også her. Imidlertid har komiteen forståelse for at lovens generelle regler ikke alltid vil kunne tilpasses slik virksomhet, og forutsetter at slike tilfeller vil kunne fanges opp av adgangen til å inkludere andre institusjoner enn de oppregnede, helt eller delvis gjennom forskrifter. Komiteen har også forståelse for at det ville bli et komplisert og omfattende lovverk dersom loven skulle gjelde for forsikringsavtaler med sparelement eller avtaler om sparing i verdiform, og støtter derfor departementet i å holde dette utenfor lovens virkeområde.

Komiteen slutter seg også til departementets vurdering av at loven også omfatter statsbankene, og at det åpnes for unntak fra noen regler der det er nødvendig av hensyn til statsbankenes spesielle karakter.

Komiteen mener det er riktig at loven også skal gjelde for utenlandske finansinstitusjoner som opererer i det norske markedet. Behovet for å ivareta norske forbrukeres interesser er det samme, og dessuten bør konkurransevilkårene være like.

6. REGLENES UFRAVIKELIGHET

Banklovkommissjonen går enstemmig inn for at reglene i lovutkastet ikke skal kunne fravikes til skade for forbruker. Ingen høringsinstanser har hatt merknader til dette, og departementet har lagt dette utgangspunktet til grunn.

For avtaler med næringsdrivende er det bred enighet om at reglene i stor utstrekning bør være fravikelige.

Et flertall i Banklovkommissjonen foreslår at med forbruker skal menes en fysisk person når avtalens formål for denne ikke hovedsakelig er knyttet til dennes næringsvirksomhet. Forbrukerbegrepet vil bl.a. omfatte tilfeller der en fysisk person opptrer på vegne av en organisert gruppe.

Kommissjonen har vurdert om forbrukerbegrepet også bør omfatte juridiske personer som i realiteten fremstår som en samling av forbrukere. Flertallets forslag omfatter ikke slike. Et mindretall i kommissjonen mener at forbrukerbegrepet ikke burde utelukke juri-

diske personer som nevnt. Et annet mindretall er enig i dette, og mener at forbrukerbegrepet skal gjelde alle kunders avtaler med institusjoner, når avtalens formål for kunden ikke hovedsakelig er næringsvirksomhet. Et tredje mindretall mener at små bedrifter bør likestilles med forbrukere.

Flertallets forslag til definisjon av forbruker støttes av en rekke instanser. Bare Juss-Buss og Næringsdepartementet støtter mindretallsforslaget om at mindre næringsdrivende bør likestilles med forbrukere. Flere instanser gir uttrykk for at forbrukerbegrepet ikke burde utelukke juridiske personer som i realiteten fremstår som en samling av forbrukere.

Departementet vil peke på at deler av lovutkastet gjelder spørsmål som er regulert i EUs forbrukerkredittdirektiv, og er enig med Banklovkommissjonen i at man i denne sammenheng bør ta utgangspunkt i forbrukerkredittdirektivets definisjon.

Departementet kan ikke slutte seg til forslaget om å la forbrukerbegrepet generelt omfatte juridiske personer forutsatt at disse ikke driver næringsvirksomhet. Departementet har derimot forståelse for det syn at forbrukerbegrepet ikke burde utelukke juridiske personer som i realiteten fremstår som en samling av forbrukere. I forhold til finansavtaler er det likevel etter departementets oppfatning vanskelig å bygge en avgrensning på om avtalen har et personlig formål, og departementet er kommet til at avgrensningen bør knyttes til begrepet fysisk person.

Departementet vil komme tilbake til om det er grunn til å vurdere en generell samordning mellom den forbrukerdefinisjonen som hittil har vært alminnelig i norske lovregler og definisjonen som benyttes i EUs regelverk.

Departementet er enig med Banklovkommissjonens flertall i at lovens regler ikke generelt bør gjøres ufravikelige i forhold til mindre næringsdrivende. På noen punkter har departementet likevel funnet grunn til å gjøre reglene ufravikelige i forhold til fysiske personer uavhengig av om disse driver næring. Dette gjelder for eksempel der lån er sikret eller kausjon gitt ved pant i et personlig formuesgode.

For avtaler med næringsdrivende er det bred enighet i Banklovkommissjonen om at reglene i stor utstrekning bør være fravikelige. Når det gjelder en del enkeltregler, har kommissjonens medlemmer derimot noe ulike oppfatninger.

Et flertall mener at reglene om renteberegning, tilbakeholdsrett og motregning ikke bør kunne fravikes til skade for næringsdrivende, mens et mindretall mener at også disse reglene bør være fravikelige utenfor forbrukerhold. Et mindretall mener prinsipalt at reglene om tilbakeholdsrett og motregning ikke bør gjelde utenfor forbrukerforhold. Et flertall mener dessuten at også enkelte andre grunnleggende regler – om bl.a. kontoavtaler og låneavtaler – ikke bør kunne fravikes i næringsforhold.

En samlet kommisjon peker ellers på at institusjonene vil være bundet av enkelte av utkastets regler uavhengig av hvem kunden er, fordi reglene er av en slik natur at de uansett må etterleves av institusjonene. Dette gjelder bl.a. bestemmelsene om avvisning av kunder (§ 14), om vederlag ved avvikling av kontoforholdet (§ 20) og om heving av avtalen ved vesentlig mislighold (§ 21).

De fleste høringsinstansene som uttaler seg, går inn for at loven helt ut eller i det alt vesentlige bør være fravikelig i næringsforhold. Enkelte går likevel inn for at noen regler, bl.a. reglene om renteberegning ved godskrivning og belastning av konto gjøres ufravikelig også i næringsforhold.

Departementet er enig i at loven som utgangspunkt bør være fravikelig utenfor forbrukerforhold. Departementet mener likevel at noen få bestemmelser bør være generelt ufravikelige. Departementets forslag avviker på dette punkt noe fra flertallsforslaget, og omfatter bl.a. de bestemmelsene i utkastet som stiller krav til innholdet i kontoavtaler, låneavtaler og kausjonsavtaler. Departementet er dessuten enig i det syn som er kommet til uttrykk fra enkelte høringsinstanser om at utkastet § 27 om renteberegning (floatinntekter) og utkastet § 28 om tilbakekall og endring bør gjøres ufravikelige også utenfor forbrukerforhold. Derimot bør § 29 om tilbakeholdsrett og motregning kunne fravikes i næringsforhold.

I motsetning til Banklovkommisjonen foreslår departementet at bestemmelsene i utkastet om endring av kontoavtaler og låneavtaler (§§ 18 og 48) gjøres fullt ut fravikelige utenfor forbrukerforhold.

Departementet er enig med Banklovkommisjonens flertall i at kap. 5 og 6, som regulerer mellommanns- og rådgivningsoppdrag, bør være ufravikelige i sin helhet.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til prinsippet om at loven ikke kan fravikes til skade for forbruker. Når det gjelder hvem som skal regnes som forbruker, vil komiteen som utgangspunkt peke på at det viktigste formålet med loven er å sikre interessene til den parten som må regnes som amatør i avtaleforholdet. Komiteen vil også peke på de forpliktelsene som følger av EØS-avtalen, og at det medfører at definisjonen av forbruker som er brukt i kjøpsloven på noen punkter blir for snever. Komiteen viser til at det vurderes innført en ny forbrukerdefinisjon i EU-regelverket, og forutsetter at denne utviklingen følges og blir fulgt opp med eventuelle nye definisjoner i det norske lovverket.

Komiteen er enig i at det ikke er hensiktsmessig å gjøre loven ufravikelig også overfor juridiske personer som ikke driver næringsvirksomhet. Dette kan favne videre enn formålet med loven tilsier. Videre er komiteen enig i at det også vil favne for vidt

om loven var ufravikelig for alle mindre næringsdrivende. Det kan være vanskelig å trekke grensen for størrelsen på bedriften, og dessuten ligger det som regel et større element av profesjonalitet fra parten når det er snakk om næringsvirksomhet. Komiteen slutter seg også til de unntakene der departementet foreslår ufravikelig for fysiske personer selv om de driver næringsvirksomhet, dersom lån er sikret eller kausjon gitt ved pant i et personlig formuesgode. Da gjør de samme hensynene til å verne forbrukeren seg gjeldende som ellers.

Komiteen viser til at formålet med loven tilsier at det i stor utstrekning bør være adgang til frivillig å fravike den for avtaler med næringsdrivende. Komiteen er likevel enig i at noen av reglene har en karakter som tilsier at det bør være en absolutt ufravikelig. Komiteen slutter seg til departementets vurderinger på hvilke punkter som bør være ufravikelige.

7. SKRIFTLIGHETSKRAV OG BRUK AV ELEKTRONISKE MEDIER

Regjeringen legger generelt vekt på å tilrettelegge rammebetingelsene for bruk av elektronisk handel, og ønsker å sikre at rettslig regulering og andre rammevilkår utformes på en måte som er teknologinøytral.

Lovutkastet inneholder bl.a. en plikt for institusjonen til å gi kunden bestemte opplysninger eller meldinger skriftlig før en finansavtale inngås. Det bør etter departementets syn ikke være noe til hinder for at opplysningene gis ved hjelp av elektronisk kommunikasjon, forutsatt at kunden ønsker dette, og departementet foreslår derfor en generell bestemmelse i utkastet § 7 første ledd som uttrykker dette prinsippet. Også EØS-reglene er bygd opp slik.

Lovutkastet inneholder også krav om at de enkelte avtaletyper skal inngås skriftlig. Departementet viser til at det for tiden foregår et stort arbeid, både nasjonalt og internasjonalt, med sikte på å etablere betryggende systemer for elektronisk avtaleinngåelse. Sentralt her er arbeidet knyttet til såkalte elektroniske signaturer. Utkastet til direktiv om fjernsalg om finansielle tjenester bygger på den forutsetning at avtaler om finansielle tjenester skal og bør kunne inngås ved hjelp av elektroniske medier.

Departementet foreslår på den bakgrunn en generell bestemmelse i utkastet § 8 annet ledd om at krav i loven om at en avtale skal inngås skriftlig, ikke er til hinder for at avtalen inngås ved hjelp av et elektronisk medium dersom kunden ønsker det og visse nærmere vilkår er oppfylt. Denne adgangen skal imidlertid ikke omfatte kausjonsavtaler med en forbruker.

Komiteens merknader

Komiteen ser det som naturlig at forståelsen av uttrykket skriftlighet i lovverket tilpasses den teknologiske utviklingen. Kommunikasjonen mellom avtale-

partnere foregår i dag på flere måter enn det trykte ordet på papir. Komiteen støtter derfor forslaget om at finansielle tjenester bør kunne inngås ved bruk av elektroniske medier. Komiteen understreker imidlertid at det må være en forutsetning at det er basert på reell frivillighet fra kundens side. Komiteen støtter også at det ikke skal være slik adgang for kausjonsavtaler med en forbruker.

Komiteen peker på at ved bruk av elektroniske medier må man sikre at spesielle hensyn blir ivaretatt, som at kunden får minst like god informasjon før avtaleinngåelsen som ellers, angrefrist på linje med annet fjernsalg og dessuten må det sikres at sikkerheten i forhold til identitet og misbruk er fullt ut tilfredsstillende.

Komiteen er blant annet opptatt av de utfordringer vi står overfor i fremtiden ved en forventet økning i utbredelsen av banktjenester generelt, og betalingstjenester spesielt, over internett (såkalt «Homebanking»). Ettersom bruken av internett og banktjenester forventes å øke, vil det kunne føre med seg et behov for særlige regler ut over det som er kjent ved vedtakelsen av denne loven. Komiteen ser derfor fram til den varslede stortingsmeldingen om elektronisk handel.

8. INNSKUDDSKONTO OG BETALINGSOPPDRAG

8.1 Behovet for ny lovgivning, virkeområde

Departementet finner det klart at det er behov for en lovregulering av avtaler om innskudd og betalingsoppdrag, og slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om et felles kapittel som regulerer kontohold, innskudd og betalingstjenester, jf. kap. 2.

Ingen høringsinstanser har generelle merknader til forslaget om en lovregulering av avtaler om innskudd og betalingsoppdrag.

8.2 Betalingsoppdrag til og fra utlandet

Banklovkommisjonen foreslår at lovutkastet som utgangspunkt også skal gjelde ved betalingsoppdrag til og fra utlandet, likevel med unntak for bestemmelsene om renteberegning og erstatning for rentetap. Banklovkommisjonen foreslår dessuten en forskriftshjemmel for nærmere regler om betalingsoppdrag til og fra utlandet.

Direktivet om pengeoverføringer på tvers av landegrensene er kommet etter at Banklovkommisjonens utredning forelå. Ved utformingen av de enkelte bestemmelsene i kapittel 2 har departementet lagt vekt på at det ikke bør være ubegrunnede forskjeller mellom reglene for nasjonale og grenseoverskridende pengeoverføringer. På enkelte punkter i lovutkastet har departementet derfor valgt å følge direktivets løsning.

Regulering av pengeoverføringer over landegrensene skal skje gjennom en egen forskrift med hjemmel i § 9. Fristen for nasjonal tilpasning til direktivet om pengeoverføringer på tvers av landegrensene er 14. august 1999. Departementet legger opp til at forskriftene fastsettes før denne fristen.

Komiteens merknader

Komiteen peker på at formålet med loven er like relevant for betalingsoppdrag til og fra utlandet, og slutter seg derfor til at loven i hovedsak også gjelder her. Komiteen gir sin fulle tilslutning til at det ikke bør være ubegrunnede forskjeller mellom reglene for nasjonale og grenseoverskridende pengeoverføringer. Siden noen forhold ved grenseoverskridende overføringer er spesielle, ser komiteen at det kan være hensiktsmessig å regulere dette i forskrifter. Komiteen understreker at med så vide forskriftshjemler er det spesielt viktig at lovens intensjoner blir fulgt opp.

8.3 Institusjonenes opplysningsplikt før avtaleinngåelsen

Banklovkommisjonen foreslår at institusjonen, før det blir inngått en kontoavtale, skriftlig skal gi kunden opplysninger om bl.a. nominell og effektiv rente, kostnader ved bruk av kontoen, eventuelle begrensninger for bruk av kontoen, ansvarsforhold og gjeldende regler om innskuddsgaranti. Reglene om opplysningsplikt skal gjelde både i næringsforhold og i forbrukerforhold.

Flere instanser mener at Banklovkommisjonens forslag innebærer en for omfattende opplysningsplikt. Enkelte høringsinstanser har også merknader til at opplysningene skal gis skriftlig. Banklovkommisjonens forslag støttes imidlertid også av flere instanser.

I forhold til forbrukere foreslår departementet regler om opplysningsplikt som i det vesentlige svarer til Banklovkommisjonens utkast, se utkastet § 15 annet ledd. Departementet er imidlertid kommet til at det ikke bør gjelde noen absolutt plikt til skriftlig forhåndsinformasjon overfor næringslivskunder, og legger vekt på at mange næringsdrivende ikke vil ha behov for så mange og så detaljerte opplysninger på forhånd som det lovutkastet innebærer. Skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd skal imidlertid *være tilgjengelig* for alle kunder. I tillegg skal de aktuelle opplysningene også inngå som en del av avtalen.

Komiteens merknader

Komiteen mener det er viktig å sikre at kunden har mulighet til å ha full oversikt over betingelsene før en kontoavtale inngås. Komiteen støtter derfor et todelt system med skriftlig forhåndsinformasjon fra finansinstitusjonen om alle forhold rundt avtalen før

den inngås skriftlig, og der den samme informasjonen dessuten framkommer i selve avtalen.

Komiteen har merket seg innvendningene om at dette systemet kan bli tungvint i næringslivssammenheng, og slutter seg til at disse reglene kan fravikes der. Det er imidlertid viktig at den samme informasjonen må foreligge skriftlig og er lett og raskt tilgjengelig før avtaleinngåelsen også for næringslivskunder.

8.4 Avtale om belastningsfullmakt

De fleste finansinstitusjoner tilbyr mer omfattende og sammensatte betalingstjenester enn utføring av enkeltstående betalingsoppdrag. Det kan sondres mellom avtaler om faste betalingsoppdrag og avtaler om direkte debitering. En avtale om faste betalingsoppdrag går ut på at institusjonen skal betale en eller flere regninger for kontohaveren. En ordning med direkte debitering gir betalingsmottakeren (kreditor) muligheten til å belaste betalerens (debitors) konto ved forfall. I dag tilbyr bankene i første rekke to former for direkte debitering: autogiro og avtalegiro. Banklovkommissjonen foreslår en lovregulering av både faste betalingsoppdrag og direkte debitering (også kalt avtale om belastningsfullmakt).

Det foreslås at kontohaveren skal gi sin institusjon skriftlig melding om de belastningsfullmakter han eller hun utsteder. Institusjonen pålegges å kontrollere at de krav som kommer fra betalingsmottakeren er i samsvar med fullmakten.

Banklovkommissjonen foreslår også regler om hva en belastningsfullmakt skal inneholde. Disse reglene skal gjelde tilsvarende også for faste betalingsoppdrag. Fullmakten skal bl.a. inneholde nærmere bestemte opplysninger om identifikasjon, varighet, beløpsgrense og betalingstidspunkt. Belastningsfullmakten kan endres eller tilbakekalles ved melding til institusjonen. Det samme gjelder ved faste betalingsoppdrag.

Et flertall foreslår at institusjonen skal varsle kontohaveren senest syv virkedager før kontoen belastes, både ved belastningsfullmakt og faste oppdrag. Et mindretall mener at institusjonen ikke bør ha noen lovpålagt varslingsplikt.

Banklovkommissjonen foreslår at reglene om faste betalingsoppdrag skal være fravikelige både i forbruker- og næringsforhold. Reglene om belastningsfullmakter er derimot foreslått å være ufravikelige i forbrukerforhold.

Høringsinstansene er delt i sitt syn på Banklovkommissjonens forslag. Grovt sagt støtter forbrukersiden forslaget, mens finansnæringen og enkelte representanter for betalingsmottakersiden har kritiske merknader, jf. proposisjonen s. 31 og 32.

Departementet mener det er viktig at det innføres lovregler om faste betalingsoppdrag og direkte debitering. Lovreglene bør utformes slik at de blir enkle å praktisere og samtidig gir rom for utvikling av nye ra-

sjonelle betalingstjenester. Forslaget er noe endret i forhold til kommisjonens, jf. § 26, og departementet går inn for felles regler for faste betalingsoppdrag og direkte debiteringer.

Det vises til at flere høringsinstanser har merknader til Banklovkommissjonens forslag om at fullmaktsavtalen skal angi betalingsmottakerens navn, adresse og kontonummer. Etter departementets syn er det vesentlige i denne sammenheng at fullmakten på en entydig måte identifiserer betalingsmottakeren, jf. utkastet § 26 fjerde ledd.

Under høringen er det også kommet innvendinger mot at belastningsfullmakten skal angi betalingstidspunktet og betalingsoppdragets varighet. Etter departementets mening kan forslaget om at betalingstidspunktet skal angis utgå hvis beløpsgrensen knyttes til en trekkperiode. Etter departementets mening er det heller ikke nødvendig å lovfeste et krav om at varigheten skal angis. Departementet legger vekt på at de fleste fullmakter trolig vil løpe på ubestemt tid.

Når det gjelder flertallets forslag om varslingsplikt, følger departementet opp forslaget om at varslingsfristen settes til syv dager, men mener det også i forbrukerforhold bør være adgang til å avtale unntak fra varslingsplikten. Departementet mener at ansvaret for å gi varsel primært må ligge på institusjonen, men at det ikke er noe i veien for at varslingen faktisk utføres av betalingsmottakeren.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at det har vokst fram ulike former for betalingsoppdrag den siste tiden, så som autogiro og avtalegiro. Mange forbrukere ser på dette som prisverdige måter å forenkle rutinene ved betaling av regningene sine på.

Komiteen vil imidlertid peke på at det i slike forhold er svært viktig å sikre at betaleren fortsatt lett-vint kan ha full oversikt over hvilke utbetalinger som skjer til hvem, hvor store de er, og når de skjer. Det er viktig å sikre at kontohaveren har full kontroll over hvilke fullmakter som er registrert på kontoen, og inneholdet i disse. Komiteen mener det er riktig å pålegge finansinstitusjonene å kontrollere at betalingskravene er i tråd med fullmaktene, og at svikt i denne kontrollen kan medføre erstatningsansvar. Det må ikke være betaleren som belastes dersom fullmaktene overskrides eller det forekommer annen svikt i betalingssystemet.

Komiteen er enig i at det i næringsforhold kan være praktisk å ha adgang til å avtale avvik fra lovreglene til fordel for et opplegg kunden anser som mer hensiktsmessig for seg.

For forbrukerforhold mener komiteen at disse reglene må være absolutte, men slutter seg til unntaket for varslingsregelen. Denne må kunne fravikes etter kundens ønske, dersom kunden har skriftlig klart gitt uttrykk for det i avtalen. Det kan tenkes oppdrag som

er av en slik karakter at kunden anser det som byråkratisk istedenfor opplysende å få slike varsler.

8.5 Renteberegning ved godskriving og belastning av konto

Dagens praksis for renteberegning innebærer at et beløp som overføres fra en konto til en annen - f.eks. gjennom girosystemet - i en viss periode ikke er rentebærende hverken for betaleren eller betalingsmottakeren. Denne perioden går under betegnelsen floatperiode, og den kostnadsbesparelse som betalingsformidleren oppnår ved ikke å betale renter, kalles ofte float-inntekt.

Det er i dag institusjonene selv som fastsetter regler for renteberegning i forbindelse med innskudd, uttak og betalingsoverføring (valuteringsregler). Antall float-dager for blankettbaserte gireringer anslås til 2-4 dager, mens den for elektroniske gireringer anslås til gjennomsnittlig 1 dag.

Banklovkommissjonen foreslår en lovregulering av institusjonenes renteberegningspraksis som begrenser deres adgang til å beregne float-inntekter. Flertallets og mindretallets forslag har samme lovt tekniske oppbygging og er også på flere punkter helt sammenfallende. Mindretallet ønsker imidlertid ikke å begrense adgangen til å beregne float-inntekt i samme grad som flertallet.

De reglene som Banklovkommissjonens flertall foreslår bygger på et hovedprinsipp om et float-fritt betalingssystem. Kommisjonens mindretall foreslår en noe mindre stram regulering når det gjelder adgangen til å beregne float-inntekter ved overføringer mellom kontoer og ved kontantinnskudd. For kontantuttak er det ingen dissens i kommisjonen. I proposisjonen s. 35 gjøres nærmere rede for de ulike forslagene mht. når renter skal godskrives kontohaver.

Flertallets forslag får bred støtte av høringsinstansene. Enkelte ønsker å begrense adgangen til å oppbære float-inntekter ytterligere i forhold til flertallets forslag. Høringsinstanser fra finansnæringen, støtter imidlertid mindretallets forslag.

Som Banklovkommissjonens flertall mener departementet det er ønskelig at betalingssystemene i det vesentlige er float-frie. Float må anses som en uheldig måte å prise tjenestene på.

Departementet kan, som Banklovkommissjonens flertall, ikke se at forslaget i særlig grad kan svekke norske institusjoners konkurransevne i forhold til utenlandske institusjoner som opererer i Norge. Utenlandske institusjoner vil i utgangspunktet være underlagt norske kontraktsrettslige regler for sin virksomhet i Norge. De foreslåtte reglene vil imidlertid ikke bli gjort gjeldende for grenseoverskridende betalingsoverføringer.

Unntakene som foreslås fra utgangspunktet om et float-fritt system er begrunnet ut fra de særlige hensyn som gjør seg gjeldende i forhold til kontanthåndte-

ring. Departementet har etter dette utformet et forslag til renteberegning ved godskriving/belastning av konto som i det vesentlige samsvarer med flertallets forslag, se utkastet § 27.

Komiteens merknader

K o m i t e e n har som utgangspunkt at vi skal ha et betalingssystem uten såkalte float-inntekter. På dette området har finansinstitusjonene tatt seg til rette og fått en inntektskilde det ikke er noen saklig grunn til å opprettholde. K o m i t e e n ser på det som prinsipielt galt at finansinstitusjonene på denne måten tar renteinntekter som bør komme kundene til gode. Siden det er finansinstitusjonene selv som fastsetter reglene for renteberegning ved innskudd, uttak og betalingsoverføringer, og kunden som regel ikke har informasjon om ulike bankers praksis, blir det en tilfeldig ulikhet for kundene. K o m i t e e n har merket seg opplysningen om at det ikke er tekniske forhold som skulle tilsi at float skulle opprettholdes ved betalingsoppdrag. K o m i t e e n har også merket seg innvendingen om at et slikt system kan undergrave effektiviteten, siden float-inntektene øker dersom betalingsoppdraget forsinkes. K o m i t e e n mener dette er en form for prising av tjenester som er uønsket, siden den ikke er knyttet til kostnadene ved tjenesten, og den vanskelig kan kontrolleres av kunden.

K o m i t e e n slutter seg etter dette til departementets forslag, som i det vesentlige samsvarer med flertallet i kommisjonens forslag.

K o m i t e e n er enig i at det er all grunn til å gjøre reglene mot float-inntekter gjeldende også for filialer av utenlandske banker, men ser at det vil bli vanskelig å la disse reglene gjelde for grenseoverskridende betalingsoverføringer. K o m i t e e n slutter seg også til at disse reglene er av en slik karakter at de bør være ufravikelige også utenfor forbrukerforhold. Adgangen til float-inntekter er uønsket også fra et samfunnmessig synspunkt.

8.6 Finansinstitusjoners motregningsrett

Motregning er en oppgjørs- og dekningsmåte av stor betydning i kravsforhold. Den går ut på at to krav avregnes mot hverandre og faller bort i den utstrekning de dekker hverandre. Motregningsretten er praktisk og gir kreditor sikkerhet for å få dekket sitt krav selv om debitor ikke kan betale. Motregning innebærer også at søksmålsbyrden skyves over på kunden.

Finansinstitusjoner vil oftere enn andre kreditorer være i kreditor- og debitorposisjon samtidig og dermed kunne nyttiggjøre seg en eventuell motregningsrett. I juridisk teori har det vært betydelig skepsis overfor bankenes motregningsrett.

Flertallet i kommisjonen foreslår et alminnelig forbud mot å motregne i innskuddskontoer med annet enn krav som springer ut av kontoavtalen. Motregningsforbudet skal være ufravikelig også utenfor for-

brugerforhold. Et mer begrenset forbud foreslås ved konkurs og gjeldsforhandling.

Mindretallet foreslår at motregningsforbudet bare skal omfatte typiske betalingsformidlingskontoer (lønnskontoer, brukskontoer og driftskontoer), og videre at det skal være begrenset til forbrukerforhold. Subsidiært foreslås det at motregningsforbudet skal være fravikelig i næringsforhold.

En samlet kommisjon foreslår et absolutt motregningsforbud ved betalingsformidling. Flertallet foreslår at forbudet også skal være ufravikelig utenfor forbrukerforhold.

Høringsinstansenes merknader knytter seg først og fremst til reglene om motregning i innskuddskontoer. Flere instanser støtter flertallets forslag og mener det er positivt at bankenes motregningsrett begrenses. Bank- og finansnæringen støtter i stor grad mindretallets forslag.

Som kommisjonens flertall mener departementet at det i utgangspunktet bør gjelde et alminnelig forbud mot å motregne i innskuddskontoer med annet enn krav som springer ut av kontoavtalen, jf. utkastet § 29. En generell motregningsadgang for finansinstitusjoner vil rent faktisk innebære at disse stilles i en særstilling i forhold til de øvrige kreditorer. Generelt er det ikke grunn til å gi dem en slik særstilling. Departementet er likevel kommet til at forbudet utenfor forbrukerforhold bør kunne fravikes ved avtale. En ufravikelig motregningsregel ville være til hinder for videreføring av ordninger som til dels har fått stor utbredelse i praksis, og som fyller viktige funksjoner.

I motsetning til Banklovkommisjonen mener departementet videre at et generelt motregningsforbud må gjelde også ved konkurs og gjeldsforhandling, og foreslår ikke noen særregel for konkurstilfellene.

Bankforeningen og Sparebankforeningen har tatt opp spørsmålet om motregning der motkravet er oppstått som følge av straffbare eller grovt klanderverdige forhold fra kundens side. Departementet foreslår en generell motregningsadgang for krav som er oppstått som følge av straffbart forhold.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til at det er svært betenkelig at finansinstitusjoner skal ha en utstrakt motregningsrett, siden de står i en særstilling ved at de ofte er i både en kreditor- og debitorsituasjon i forhold til kunden. Komiteen støtter derfor forslaget om et forbud mot å motregne i innskuddskontoer med annet enn krav enn det som springer ut av kontoavtalen, og et absolutt forbud mot motregning ved betalingsformidling.

Komiteen mener at det i utgangspunktet heller ikke skulle være grunn til å gi finansinstitusjoner motregningsrett innenfor næringslivsforhold. Komiteen har imidlertid merket seg innvendingene om at det i næringslivsforhold har utviklet seg formålstjenlige

ordninger med et element av motregningsrett i seg. Komiteen støtter derfor at det er adgang til å avtale motregningsrett innenfor næringslivsforhold, men ikke så lenge det gjelder betalingsformidling.

Komiteen er også enig i at det ikke bør være noen særregler ved konkurstilfeller. Komiteen ser det videre som rimelig at det skal være en motregningsrett for krav som er oppstått som følge av straffbare forhold.

8.7 Andres misbruk av innskuddskonto m.v.

Der en tredjeperson har misbrukt kontoen oppstår spørsmålet om institusjonen eller kontohaveren bør bære tapet, eventuelt bør ha belastningen med å kreve misbrukeren for beløpet. I dag er dette problemet i det vesentlige ikke lovregulert. Den eksisterende reguleringen i kredittkjøpsloven får bare anvendelse på visse typer av betalingskort. Etter kredittkjøpsloven § 13 er korthaverens objektive ansvar begrenset oppad til 500 kroner. Et mer vidtgående ansvar for korthaveren inntreffer bl.a. der han eller hun har utvist grov uaktsomhet eller forsett, og der korthaveren ikke har meldt fra om at kortet er tapt så snart han fikk kunnskap om dette, eller innen rimelig tid etter tapet.

I mønsteravtalen mellom bank og kontoholder om bruk av elektroniske uttaks- og betalingskort er risikofordelingen omtrent som etter kredittkjøpsloven § 13. For betalingskort utstedt av forretnings- og sparebankene er det i tillegg lagt inn et tak i form av normalansvar i størrelsesorden 5 000-10 000 kroner. Ytterligere ansvar kan bare ilegges ved dom eller etter behandling i Bankklagenemnda.

Banklovkommisjonens forslag til regler om ansvarsfordelingen mellom kontohaveren og institusjonen der en innskuddskonto er misbrukt av en tredjeperson bygger i stor grad på reglene i kredittkjøpsloven og i de eksisterende standardavtalene.

Kontohaverens ansvar er betinget av at den som har foretatt misbruket har legitimert seg, og at belastningen har vært mulig som følge av forsett eller grov uaktsomhet fra kontohaveren. Utgangspunktet er da at han må bære hele tapet. Det er imidlertid foreslått enkelte unntak som begrenser kontohaverens ansvar også i disse tilfellene, bl.a. til disponibelt beløp på kontoen på belastningstidspunktet. Der kontohaveren har utvist eller medvirket til svik mot institusjonen, svarer han for alle tap uansett om misbrukeren har legitimert seg i samsvar med kontoavtalen eller ikke.

Betalingskort innebærer en særlig risiko for urettmessige belastninger. Banklovkommisjonens forslag til særregler om misbruk av slike kort innebærer for det første at kunden skal ha et objektivt ansvar på inntil 500 kroner, forutsatt at kortets kode er benyttet ved misbruket. Utover dette skal kunden bare være ansvarlig dersom han eller hun har utvist grov uaktsomhet, eller korthaveren har unnlatt å underrette institusjonen snarest mulig etter å ha fått/burde fått kjenn-

skap til at kortet er kommet bort. Selv om disse vilkårene er oppfylt, skal det maksimale ansvaret være 8 000 kroner. Ansvarsbegrensningene gjelder ikke dersom kontohaveren eller noen kortet er overlatt til forsettlig har muliggjort bruken av kortet, eller har utvist eller medvirket til svik mot institusjonen.

Det er videre foreslått en regel om lemping av konto- eller korthaverens ansvar.

Institusjonen skal i utgangspunktet tilbakeføre beløpet og erstatte rentetapet dersom kontohaveren ikke skriftlig erkjenner å ha ansvaret. For å slippe tilbakeføring må institusjonen enten anlegge søksmål eller bringe saken inn for en nemnd innen tre uker etter at de mottok skriftlig innsigelse fra kontohaveren. Etter dagens regler er det kontohaver som har søksmålsbyrden.

De fleste høringsinstansene støtter hovedprinsipene i Banklovkomisjonens forslag. Flere høringsinstanser har likevel merknader til enkelte av forslagene, der forbrukerinstansene foreslår enkelte justeringer til fordel for kontohaver, mens finansinstitusjonene foreslår justeringer i motsatt retning, jf. proposisjonen side 42 og 43.

Departementet slutter seg til at kontohaveren i utgangspunktet bare skal bære tapet der denne har utvist grov uaktsomhet eller forsett, jf. § 35. Departementet slutter seg også til forslaget om at ansvaret ved grov uaktsomhet skal være begrenset til innestående på innskuddskontoen og til tap som oppstår før institusjonen får melding om tap av betalingskort m.v.

Banklovkomisjonen har trukket et hovedskille mellom betalingskort og andre betalingsinstrumenter, og regulert disse gruppene på forskjellig måte. Departementet har valgt å holde fast ved denne inndelingen, men har også fulgt opp forslaget om en forskriftshjemmel som gjør det mulig å gjøre reglene for betalingskort gjeldende for andre typer betalingsinstrumenter.

Departementet har også i det vesentlige fulgt opp Banklovkomisjonens forslag til regulering av ansvaret ved misbruk av betalingskort, men mener egenandelen bør settes til 800 kroner. Departementet mener dessuten det bør presiseres at maksimumsgrensen på 8 000 kroner heller ikke gjelder der korthaveren får kjennskap til at kortet faktisk er misbrukt og likevel ikke underretter institusjonen.

Banklovkomisjonen har videre foreslått en ordning som innebærer at prosessbyrden legges på institusjonen. Departementet slutter seg til forslaget, jf. § 37. Banklovkomisjonen har vurdert bestemmelsene i den danske betalingskortloven, som bl.a. innebærer at kortutstederen har bevisbyrden for de faktiske forhold omkring et misbruk. Departementet er enig med Banklovkomisjonen i at det vil være å gå for langt å innføre en særskilt bevisbyrde-regel på dette området.

Banklovkomisjonen legger opp til at institusjonen skal ha en frist på tre uker til å anlegge sak. Departementet er enig i det som er påpekt under høringen om at en slik frist kan være for kort, og foreslår at fristen settes til fire uker.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at vi i dag har noen reguleringer på dette området gjennom kredittkjøpsloven, og at det eksisterer standardavtaler på området. Komiteen vil understreke at med dagens elektroniske tjenester og mange muligheter til tilgang på en konto, er det viktig at kunden kan være trygg på at pengene ikke blir misbrukt så lenge man selv ikke er grovt uaktsom. Komiteen ser det som rimelig at kontohaveren ikke skal belastes et misbruk så lenge kontohaveren ikke har opptrådt med forsett eller grov uaktsomhet. Selv om kontohaveren har opptrådt klanderverdigg, mener komiteen at det likevel ikke vil være rimelig å belaste vedkommende med mer enn det disponible beløpet på kontoen, og komiteen støtter også det foreslåtte maksimumsbeløpet på kr 8 000 ved misbruk av betalingskort.

Komiteen ser det også som rimelig at disse reglene kan fravikes begge veier - ved medvirkning til misbruket fra kontohaver eller ved manglende akt-somhet fra finansinstitusjonens side.

Komiteen støtter forslaget om at prosessbyrden legges på institusjonen ved at det er denne, og ikke kontohaveren som må gå til eventuelt søksmål. Det er naturlig at det er den sterkeste parten som bærer prosessbyrden.

Kontohaveren får dermed raskt tilbakeført sitt tapte beløp. Komiteen understreker at selv om det ikke legges en særskilt bevisbyrde-regel på kortutsteder ved et eventuelt søksmål, må det være klare holdepunkter før det kan slås fast at kontohaveren har opptrådt grovt uaktsomt. Når det gjelder misbruk hvor PIN-koden er brukt, støtter komiteen det syn at det ikke er tilstrekkelig at det er uklart hvordan misbrukeren har fått tak i koden.

Komiteen støtter for øvrig også departementets forslag.

8.8 Forholdet mellom betaleren og mottakeren ved betalingsoverføringer

Generelle lovregler som berører spørsmål knyttet til betalingsmåte og betalingstidspunkt finnes i dag i gjeldsbrevloven og sentralbankloven. Sentralbankloven § 14 fastslår at norske sedler og mynter er tvunget betalingsmiddel i Norge. Hovedregelen etter gjeldsbrevloven § 3 er at betaling skal skje hos mottakeren. Det er også flere lover som uttrykkelig gir betaleren rett til å betale ved godskriving av konto.

Selve betalingen er skjedd når beløpet er kommet frem til betalingsmottakeren. I juridisk teori har det vært antatt at ved overføring til konto må betalingen

anses for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens konto. Overføres beløpet gjennom bruk av utbetalingsanvisning eller sjekk, er det tilstrekkelig at kreditor har mottatt anvisningen eller sjekken.

Banklovkommisjonens forslag til regler om forholdet mellom betaleren og mottakeren ved betalingsoverføringer skiller seg systematisk fra de øvrige bestemmelser i utkastet, som i første rekke gjelder forholdet mellom kunde og institusjon. Reglene om betalingstidspunktet er foreslått ufravikelige i forbrukerforhold, mens reglene om oppgjørsmåten kan fravikes ved avtale.

Betaleren skal etter forslaget i tråd med dagens praksis, ha rett til å overføre beløpet til mottakerens konto, om ikke en annen oppgjørsmåte er avtalt eller mottakeren har bedt om utbetaling i kontanter. Mottakeren skal kunne gi nærmere anvisninger om betalingsmåten dersom dette ikke medfører «merutgift eller vesentlig ulempe» for betaleren. Om ikke annet er avtalt, skal mottakeren etter forslaget ha plikt til å motta oppgjør med kontant betaling innenfor forretningsstiden for ytelse som mottas på stedet.

Ved overføring til mottakerens konto vil betalingen ha skjedd med frigjørende virkning når mottakerens institusjon er blitt forpliktet overfor mottakeren for beløpet (normalt ved kreditering av mottakers konto).

Banklovkommisjonen foreslår imidlertid vesentlige unntak fra utgangspunktet. I de tilfellene mottakeren har bedt om betaling på en bestemt måte, vil betalingen ha skjedd når betalerens oppdrag er mottatt av institusjonen. Den foreslåtte særregelen fremstår som den praktiske hovedregelen. Banklovkommisjonen foreslår videre en regel om avbrudd av betalingsfristen i visse tilfeller.

Bankforeningen er kritisk til at en lov om finansavtaler inneholder regulering som gjelder forholdet mellom betaler og betalingsmottaker. Enkelte høringsinstanser støtter kommisjonens forslag til regler om hhv. oppgjørsmåten og om betalingstidspunkt og fristavbrudd, men flere av høringsinstansene har merknader til ett eller flere av elementene i forslagene, jf. s. 46-48 i proposisjonen.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at en lov om finansavtaler og finansoppdrag også bør inneholde enkelte regler som regulerer forholdet mellom betaler og betalingsmottaker.

Når det gjelder oppgjørsmåten slutter departementet seg til Banklovkommisjonens forslag om at betaleren når ikke annet er avtalt, skal kunne velge å foreta betaling til mottakerens konto, jf. utkastet § 38. Som påpekt av enkelte høringsinstanser, bør kriteriet for at betalingsmottakeren skal være avskåret fra å be om en bestemt betalingsmåte, være om dette medfører «vesentlig merutgift eller andre ulemper for betaleren». Det bør ikke være nok til at mottakeren kan motsette seg en bestemt betalingsmåte, at denne medfører

en viss utgift for betaleren. Departementet er dessuten kommet til at en forbruker også bør ha en generell rett til å betale med kontante midler hos mottakeren, selv om man ikke kan si at en annen oppgjørsmåte vil medføre vesentlig merutgift eller vesentlig ulempe for ham eller henne.

Betaling ved overføring til mottakerens konto skulle etter forslaget som hovedregel anses for å ha skjedd når mottakerens institusjon «er blitt forpliktet overfor» betalingsmottakeren. Flere av høringsinstansene har gitt uttrykk for at betalingen i stedet bør anses skjedd når mottakerens institusjon har fått midlene til disposisjon. På denne måten blir regelen klarere, og dessuten bygger direktivet om pengeoverføringer på tvers av landegrensene på et slikt skille. Departementet har etter dette valgt å formulere skjæringstidspunktet som tidspunktet «når beløpet er godskrevet mottakerens institusjon». Der partene benytter den samme institusjonen, må det kreves at mottakeren har fått beløpet til rådighet på sin konto.

Banklovkommisjonen foreslår vesentlige unntak fra hovedregelen om betalingstidspunkt. Etter departementets syn bør det ikke gjøres unntak fra hovedregelen. Hvis betaleren er forbruker bør det likevel gjelde en regel om at fastsatt betalingsfrist anses avbrutt når betalerens oppdrag er mottatt av en finansinstitusjon. Regelen kan fravikes ved avtale.

Departementet bemerker generelt at den videre tekniske utviklingen innenfor betalingsformidling kan gi grunn til en ny vurdering av de foreslåtte reglene på et senere tidspunkt.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til at regler som regulerer forholdet mellom betaler og mottaker tas inn i finansavtaleloven, selv om de øvrige reglene dreier seg om forholdet mellom finansinstitusjonen og brukerne av disse.

Komiteen mener det er viktig å holde fast på prinsippet om full adgang til å gjøre opp for seg kontant, og slutter seg til forslaget på dette punktet. Komiteen slutter seg for øvrig også til forslagene, og peker på at de i stor grad er i samsvar med praksis og øvrig lovgivning og direktiv på området.

9. LÅNEAVTALER M.V.

9.1 Behovet for ny lovgivning

Det er til nå ikke gitt generelle privatretslige lovregler om låneavtaler. Rettsområdet er i dag dels regulert av generelle lovbestemmelser i avtaleloven og gjeldsbrevloven, og dels av ulovfestede kontraktsrettslige prinsipper. I tillegg utgjør detaljerte standardavtaler utarbeidet av långivere en sentral del av den rettslige reguleringen på området.

Banklovkommisjonen mener det er behov for en lovregulering som er direkte tilpasset forholdet mel-

lom institusjon og kunde. Dette vil bidra til å skape en klarere og mer oversiktlig rettstilstand, balanserte kontraktsvilkår for kundene, og en effektiv konkurranse.

Justisdepartementet konstaterer at det under høringen ikke fremkom innvendinger mot å lovregulere forholdet mellom låntakere og finansinstitusjoner. En lovregulering vil være klargjørende og gjøre reglene lettere tilgjengelig for aktørene i markedet. Forslaget innebærer langt på vei en kodifisering av gjeldende rett.

9.2 Virkeområdet for lovens regler om låneavtaler

Banklovkommisjonen foreslår at bestemmelsene om låneavtaler skal gjelde der en finansinstitusjon er långiver. Lovens regler gjelder ikke mellom finansinstitusjoner.

Forbrukerombudet reiser spørsmål om kredittkjøpsloven bør integreres i en ny lov om finansavtaler. Finansieringsselskapenes Forening reiser spørsmål om faktoring, som innebærer at fordringer overdras til en finansinstitusjon som forskutterer en viss del av pålydende, skal omfattes av loven.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag til virkeområde for kapitlet om låneavtaler, og har ikke sett det som aktuelt å innarbeide reglene i kredittkjøpsloven i det utkastet som nå legges frem. Departementet mener videre at faktoringavtaler ikke bør anses som kreditt av den art som er omfattet av lovutkastet.

9.3 Institusjonenes opplysningsplikt før avtaleinngåelsen

Banklovkommisjonen foreslår lovregler i finansavtaleloven om skriftlig opplysningsplikt for institusjonene før inngåelsen av låneavtalen. Reglene gjelder absolutt også utenfor forbrukerforhold.

Institusjonen skal opplyse om effektiv og nominell årlig rente, samt gebyrer og andre lånekostnader som skal belastes kunden. Låntakeren skal også opplyses om forbehold i avtalen om rente- og gebyrendringer, samt den rett låntakeren har til førtidig tilbakebetaling og kostnader i den forbindelse. Der det lån som skal ytes er et nedbetalingslån, skal det i tillegg opplyses om størrelsen, antall og forfallstid for avdrag og renter i lånets to første år, samt hvordan lånets avdrags- og renteterminer (låneprofilen) vil utvikle seg frem til siste avdrag. Gjelder det en avtale om kassakreditt eller annen lignende rammekreditt, skal det dessuten opplyses om kredittens maksimumsbeløp og den effektive årlige rente ved ulike måter å utnytte lånet på.

Overtredelse av opplysningsplikten skal være straffbar. Dersom långiveren ikke har oppgitt både nominell og effektiv årlig rente, skal den renten som ble oppgitt i inntil tre år anses som effektiv rente, med

mindre det er klart at låntakeren ikke er villedet. Forbehold i avtalen om endring av renter, gebyrer og andre kostnader skal ikke kunne påberopes til skade for låntakeren der opplysningsplikten er brutt, med mindre det er klart at låntakeren før avtalen ble inngått var kjent med endringsadgangen. Institusjonens rett til dekning av kostnader m.v. ved førtidig tilbakebetaling fra låntakeren er betinget av at opplysninger om et slikt vederlag er gitt på forhånd.

Ingen av høringsinstansene går mot en lovfesting. Enkelte instanser mener reglene om opplysningsplikt bare bør gjelde i forbrukerforhold, mens andre ønsker en mer omfattende opplysningsplikt. Spørsmålet om når og hvordan opplysningene skal gis, er kommentert av flere høringsinstanser. Noen påpeker at ordlyden ikke er presis nok.

Departementet slutter seg til forslaget om å innføre privatrettslige regler om opplysningsplikt i låneforhold, jf. utkastet § 46. På denne måten vil låntakerne få en sterkere stilling.

På samme måte som for innskuddsavtaler og kaushjonsavtaler, er departementet kommet til at det ikke bør gjelde noen absolutt plikt til skriftlig forhåndsinformasjon overfor næringslivskunder. Departementet foreslår imidlertid at skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i § 46 første eller annet ledd om bl.a. renter, kostnader og tilbakebetalingsvilkår skal være tilgjengelig for alle kunder før avtalen inngås. I tillegg skal opplysningene tas inn i avtalen.

Enkelte høringsinstanser påpeker at opplysningene må gis på en klar og entydig måte. Departementet mener at et slikt krav følger direkte av formålet med reglene.

I forslaget fra kommisjonen heter det bl.a. at institusjonen skal opplyse om størrelsen, antall og forfallstid for avdrag og renter i lånets to første år. Departementet mener det er usikkert om en tidsbegrensning på to år fullt ut oppfyller de krav forbrukerkredittdirektivet stiller. Uansett bør forbrukere få noe mer utførlige opplysninger om utviklingen i låneforholdet enn det Banklovkommisjonen legger opp til. Departementet er derfor kommet til at tidsbegrensningen bør utgå. Videre bør låntakeren opplyses om hvordan forholdet mellom avdrag og renter og andre kostnader vil utvikle seg i låneperioden. Institusjonen skal også opplyse om det samlede beløp låntakeren skal betale. Departementet foreslår på den annen side at opplysningsplikten ved endringer gjøres noe mindre omfattende enn kommisjonens forslag, se lovutkastet § 49.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til avgrensningene for reglens virkeområde. Selv om reglene i kredittkjøpsloven for så vidt berører det samme forholdet, ser ikke komiteen det som avgjørende viktig å få disse reglene integrert i finansavtaleloven. Det viktige for for-

brukeren er at det faktisk finnes en lovgivning på området som gir nødvendig beskyttelse.

Komiteen vil vise til at skikkelig grundig og skriftlig informasjon om alle sider og betingelser ved låneavtalen før den inngås, er nødvendig for å sikre at kunden har full oversikt og mulighet til en ordentlig vurdering av forpliktelsene kunden tar på seg. Komiteen støtter derfor forslagene om opplysningsplikten, og hva den skal inneholde.

Muligheten til å sette seg skikkelig inn i betingelsene er like viktig i næringslivsforhold. Komiteen ser imidlertid, i likhet med departementet, at opplysningsplikten her kan bli uforholdsmessig tungvint. Behovet for en absolutt plikt til å informere fra finansinstitusjonen er heller ikke like sterkt når den inngår avtaler med en profesjonell part. Komiteen støtter derfor at det er mulig å fravike kravet om skriftlig forhåndsinformasjon over næringslivskunder. Komiteen understreker at slik informasjon likevel må foreligge skriftlig, og slik at alle kunder lett og raskt kan få tilgang til den.

9.4 Finansinstitusjoners frarådingsplikt

Det er bred oppslutning i kommisjonen om å vurdere en plikt til kredittprøving i institusjonslovgivningen, og kommisjonen varsler at man vil komme tilbake til dette i en senere utredning.

Kommisjonen tar opp spørsmålet om det bør gis en regel om frarådingsplikt i de tilfeller institusjonen må anta at et låneopptak vil være uforsvarlig. Et flertall kan ikke se at det foreligger noe praktisk behov for en slik regel. Et mindretall mener derimot at lovgivningen bør inneholde regler som har til formål å hindre at forbrukere foretar uheldige låneopptak, og foreslår en regel om frarådingsplikt. Regelen går ut på at dersom långiveren før låneavtale inngås/lånet utbetales til forbruker, må anta at økonomisk evne eller andre forhold tilsier at låntaker alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp lånet, skal långiveren skriftlig underrette låntakeren om dette. Gjør långiveren ikke det, kan låntakerens forpliktelser lempes for så vidt dette finnes rimelig.

Mange høringsinstanser uttaler seg om dette spørsmålet, og meningene er svært delte. Finansinstitusjonene er stort sett negative til å lovfeste en plikt til fraråding, mens bl.a. forbrukerinstansene støtter mindretallets forslag.

Etter departementets syn må man legge til grunn at det i praksis kan forekomme at en finansinstitusjon gir lån til en kunde selv om institusjonen må være klar over at det er en vesentlig fare for at kunden ikke vil være i stand til å betjene lånet. Institusjonene kan i så fall alt i dag etter forholdene ha en plikt til å frarå låneopptak, og brudd på denne plikten kan medføre at låntakeren helt eller delvis fritas fra å tilbakebetale lånet.

Forslaget om en frarådingsplikt fremstår etter departementets mening som et egnet virkemiddel for å tvinge institusjonene til å være mer restriktive. På den annen side er det en betydelig og reell fare for at den foreslåtte regelen vil virke konfliktskapende. Departementet er derfor kommet til at man ikke nå vil foreslå å lovfeste en privatrettslig regel om frarådingsplikt.

Komiteens merknader

Komiteen vil peke på at i forbrukerforhold vil finansinstitusjonene sitte inne med en kompetanse, erfaring og vurderingsevne i forhold til om det vil være økonomisk uforsvarlig for en låntaker å ta opp et lån, som de færrest låntakere selv vil ha. Komiteen viser til at man antar at finansinstitusjonen alt i dag etter forholdene har en plikt til å frarå låneopptak, og at brudd på denne plikten kan medføre at låntakeren helt eller delvis fritas fra å tilbakebetale lånet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, mener at det vil være naturlig å lovfeste denne plikten, når nå dette området blir lovregulert. Flertallet støtter derfor Banklovkommisjonens mindretalls forslag om en frarådingsplikt dersom finansinstitusjonen ser at økonomisk evne eller andre forhold tilsier at låntaker alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp lånet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Ny § 47 skal lyde:

§ 47 Plikt til å frarå

Dersom långiveren før låneavtale inngås med en forbruker eller lånet utbetales til denne, må anta at økonomisk evne eller andre forhold på låntakerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp lånet, skal långiveren skriftlig underrette låntakeren om dette. Gjør långiveren ikke det, kan låntakerens forpliktelser lempes for så vidt dette finnes rimelig.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet viser til at det allerede i dag kan sies å eksistere en plikt for finansinstitusjoner til å frarå en kunde å oppta lån der det er en vesentlig fare for at kunden ikke vil være i stand til å betjene lånet. Blant annet har Bankklagenemnda lagt dette til grunn i flere avgjørelser. Disse medlemmer har merket seg at det finnes gode argumenter både for å lovfeste en slik frarådingsplikt og for å la det være.

Disse medlemmer vil peke på at en lovfesting av denne plikten ikke nødvendigvis vil føre med seg realitetsendringer. Disse medlemmer viser

til at det i høringen ikke er satt frem forslag om særlige rettsvirkninger ved brudd på en lovfestet frarådingsplikt. Disse medlemmer vil understreke behovet for at man eventuelt knytter rettsvirkninger til tilfeller der en kreditor bryter frarådingsplikten.

Disse medlemmer mener det vil være naturlig å vurdere dette spørsmålet sammen med Banklovkommisjonens delutredning nr. 5 og støtter derfor departementets forslag om ikke å lovfeste en slik frarådingsplikt nå.

Disse medlemmer vil etter dette stemme imot den foreslåtte § 47.

9.5 Fastsetting av lånerenten

Det følger av Banklovkommisjonens utkast at lånerenten i utgangspunktet skal fastsettes gjennom avtalen. En forutsetning for at långiveren ensidig skal kunne endre renten på et senere tidspunkt, er at en slik endringsadgang har hjemmel i avtalen. Utenfor forbrukerforhold vil det som utgangspunkt være adgang for institusjonen til å forbeholde seg rett til å senere å endre lånevilkårene. I forbrukerforhold er utgangspunktet det motsatte, men bestemmelsen gjør visse unntak. Forbehold om rett til renteendring i forbrukerforhold skal angi betingelsene for at endring skal foretas, og må være saklig begrunnet. Kongen gis myndighet til å fastsette nærmere regler om betingelsene for endring til låntakerens skade.

Banklovkommisjonen foreslår en egen bestemmelse om at det ikke skal skje en «urimelig forskjellsbehandling mellom institusjonens nye og gamle kunder» ved fastsetting av rentesats, gebyrer og andre kostnader. Bestemmelsen vil gjelde både i og utenfor forbrukerforhold.

Banklovkommisjonen foreslår videre at en endring av rentesats, gebyrer og andre kostnader i forbrukerforhold i utgangspunktet først kan settes i verk seks uker etter at institusjonen har sendt skriftlig varsel til forbrukeren om endringen. Kortere frist kan likevel benyttes når en renteendring skjer som følge av at det er inntruffet en vesentlig endring i pengemarkedsrenten, obligasjonsrenten eller det generelle rentenivå for institusjonens innlån. For fastrentelån til forbruker foreslås særlige prosedyreregler.

Forslagene fra Banklovkommisjonen får støtte fra flere instanser. Forbrukerrådet ser imidlertid behov for at lovmotivene utdyper «saklig grunn»-kriteriet ved renteendring overfor forbruker. I tillegg bør det ved endringer kreves en mer etterprøvable begrunnelse. Finansieringsselskapenes Forening mener forslaget om at Kongen kan gi nærmere regler om vilkårene for renteforhøyelse, bør utgå. Sparebankforeningen mener det bør klargjøres hva som menes med «urimelig forskjellsbehandling» mellom institusjonens nye og gamle kunder.

Departementet slutter seg i det vesentlige til Banklovkommisjonens forslag til regler om fastset-

ting av lånerenten. Det vises til lovutkastet § 47, jf. §§ 46, 48 og 49.

Hva som kan sies å være saklig grunn for renteendring, beror på en skjønnsmessig vurdering, og loven bør ikke gå lenger enn til å angi en skjønnsmessig standard for hvilken handlefrihet institusjonene skal ha.

Når det gjelder bestemmelsen om at det ikke skal skje urimelig forskjellsbehandling mellom institusjonens nye og gamle kunder, mener departementet at et slikt forbud bør gjelde generelt, dvs. overfor alle institusjonens kunder. Forbudet vil ikke innebære et forbud mot å ta hensyn til individuelle forskjeller ved rentefastsettingen.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til at dersom renten ensidig skal endres fra långivers side, må en slik adgang være hjemlet i avtalen og det må foreligge en saklig grunn. Komiteen er enig at hva som er en saklig grunn må være en skjønnsvurdering i det enkelte tilfelle, og at det vanskelig kan gis noen uttømmende regler om dette i lovverket. Komiteen vil likevel presisere at det må ha inntruffet en ny grunn som ikke var der ved avtaleinngåelsen, og som nøytralt og objektivt sett fører til at det er rimelig å endre renten. Komiteen viser til at i klagesaker i Bankklagenemnda har man ofte måttet kreve nærmere og mer konkret begrunnelse enn den som er gitt kunden. Komiteen understreker derfor at hvis varsel om renteendring skal ansees å være lovlig gitt, må begrunnelsen for renteforhøyelsen være konkret og klar. Slik gir den en veiledning til kunden, og vil også være lettere å etterprøve.

Komiteen støtter også forslaget om at det kan være individuelle forskjeller ved rentefastsettelse, men at det ikke er lov med urimelig forskjellsbehandling mellom kundene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet deler ikke synet om at dersom informasjon om adgang til renteendring for utlån ikke gis før låneavtalen inngås, skal det føre til at den avtalte renten ikke kan endres til låntakers ugunst de første tre år. Dette kan ikke være i samsvar med lovens system for øvrig, og en slik sanksjon som foreslått vil slå vilkårlig ut avhengig av renteutviklingen (§ 48).

Disse medlemmer vil etter dette stemme imot § 48 femte ledd første punktum.

Disse medlemmer ønsker ikke at det stilles krav om at endringer i pengemarkedsrenten må være vesentlig dersom institusjonen skal kunne øke utlånsrenten overfor forbruker med kortere frist enn seks uker. Disse medlemmer vil påpeke at dagens krav til forhåndsvarsel overfor forbrukere ved renteøkning på utlån er basert på retningslinjer utarbeidet mellom Forbrukerombudet og bankene. Her stilles

ikke krav om at endring i pengemarkedsrenten må være vesentlig. Erfaring viser at rentejusteringer er særlig aktuelt dersom en endring i pengemarkedsrenten har en viss varighet og dessuten når Norges Bank endrer sine renter.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«§ 50 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Kortere frist kan benyttes når renteendring skjer som en følge av at det er inntrådt endringer i pengemarkedsrenten, obligasjonsrenten eller det generelle rentenivået for institusjonens innlån.»

9.6 Overdragelse av långiverens fordring

Utgangspunktet er at långiveren har adgang til å overdra sin fordring mot låntakeren til en tredjerson, men Banklovkomisjonens forslag inneholder flere bestemmelser som skal sikre at låntakeren ikke kommer i noen dårligere stilling som følge av at fordringen overdras.

Det presiseres at dersom overdragelse skjer, skal reglene i loven om lån likevel gjelde i forholdet mellom låntakeren og den som har overtatt fordringen, hvis ikke annet er fastsatt i lov. Långiveren skal varsle låntakeren om overdragelsen, og låntakeren kan innen seks uker velge å tilbakebetale lånet uten at det påløper gebyr.

Hele eller deler av Banklovkomisjonens forslag støttes uttrykkelig av flere høringsinstanser. Forbrukerrådet gir uttrykk for at det bør stilles krav om saklig grunn for å overdra låneavtaler i forbrukerforhold, og mener det er en betenkelig utvikling at kundefordringer/forbrukerlån som er avskrevet av bankene blir solgt for lave priser til innkrevningsselskaper. Gjeldsofferaksjonen ønsker ut fra lignende hensyn at lånefordringer bare skal kunne overdras til finansinstitusjoner eller lignende institusjoner.

Departementet mener at forslaget fra Banklovkomisjonen gir låntakerne et godt rettslig vern. Låntakeren vil beholde alle rettigheter etter finansavtaleloven og eventuelle innsigelser eller motkrav i forhold til den opprinnelige kreditoren, og kan også flytte lånet til en annen institusjon, uten at det påløper gebyr. Departementet har etter dette fulgt opp forslaget.

Departementet ser det slik at en kunde som tar opp lån i en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, har grunn til å forvente at han eller hun fortsatt vil kunne forholde seg til en institusjon av denne art gjennom hele låneforholdet. Finansavtalelovens utgangspunkt bør derfor være at lånefordringer som omfattes av loven, bare skal kunne overdras til en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, se utkastet § 45 første ledd. I forbindelse med en aktuell overdragelse bør likevel kunden kunne samtykke i at overdragelsen ikke skjer til en finansinstitusjon e.l. Utenfor forbrukerforhold vil det også være adgang til å fravike § 45

første ledd gjennom låneavtalen. Det vil fortsatt være anledning til å overlate selve inndrivningen til et inkassoselskap.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at en låneavtale først og fremst dreier seg om en avtale mellom långiver og låntaker. Dersom en tredjemann bringes inn i avtalen, er det viktig å sikre at partene er orientert, og dessuten av rettsvernet for låntaker står like sterkt. Komiteen er enig i at det må være adgang til å overdra fordringer, men låntakeren må ikke komme i noe dårligere stilling fordi fordringen blir overdratt.

Komiteen støtter derfor de foreslåtte reguleringsene av overdragelse av fordringer. Komiteen vil spesielt peke på at en låntaker som har tatt opp et lån hos en finansieringsinstitusjon må kunne forvente i det minste å forholde seg til en lignende institusjon gjennom hele låneforholdet. Komiteen ser det derfor som en viktig begrensning at fordringen bare kan overdras til en annen finansieringsinstitusjon, også når fordringen er forfalt. Det er også viktig at låntakeren gis mulighet til selv å flytte lånet til en annen institusjon. Komiteen ber om at etterlevelsen av denne regelen i § 45 følges nøye, og at departementet vurderer behovet for eventuelle sanksjoner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, ønsker i tillegg å beskytte låntakeren ytterligere. Etter flertallets mening bør låntakeren ha anledning til å kjøpe fordringen på seg selv når denne framsettes til salg av långiveren. Flertallet er enig i departementets vurdering av at det kan framstå som støtende at fordringen selges til et så lavt beløp at låntakeren selv kunne hatt mulighet til å innfri lånet med et tilsvarende beløp. Flertallet mener det vil være rimelig at låntaker gis tilbud om å kjøpe fordringen på samme vilkår som det långiveren er villig til å selge fordringen for til en tredjepart.

Flertallet viser til at ved overdragelser av fordringer har debitor (låntaker) som en avtalepart en mer beskyttelsesverdig interesse enn den tredjepart som ønsker å kjøpe fordringen. Flertallet understreker at forslaget ikke er en særskilt favorisering av debitor så lenge denne må kjøpe fordringen til samme pris som den, fra kreditors side, skal selges for.

Flertallet viser til Justisdepartementets brev til komiteen av 31. mai 1999, og er enig i at departementets forslag i proposisjonen innebærer vesentlige tiltak for å hindre at det gjennomføres oppkjøp av fordringer med urimelige utslag for låntakeren.

Flertallet er kjent med at prisfastsettelsen ved oppkjøp av misligholdte fordringer ofte vil være basert på gjennomsnittsbetraktninger, og at lovteksten derfor bør reflektere dette. Flertallet er også enig

med departementet i at regelen om forkjøpsrett i lovteksten bør begrenses til å gjelde forbrukerforhold.

Flertallet ser at en lovfestet forkjøpsrett vil gjøre det mindre attraktivt for finansinstitusjoner å selge ut deler av sin forbrukerlånportefølje, og mener i tråd med Forbrukerrådet at en forkjøpsrett vil gjøre det mer attraktivt å komme frem til gode gjeldssaneringsordninger med låntakeren direkte.

Flertallet presiserer at en slik lovendring ikke berører ordinær inkassovirksomhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser at det kan være praktiske problemer knyttet til gjennomføringen av en slik forkjøpsrett, og at det kan være forhold man ikke har full oversikt over nå. Disse medlemmer ber derfor Regjeringen komme raskt tilbake med et gjennomarbeidet lovforslag.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen komme raskt tilbake til Stortinget med forslag som åpner for at låntakeren får forkjøpsrett når fordringen overdras.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende tillegg til § 45 første ledd i finansavtaleloven:

«Ved overdragelse skal låntaker som er forbruker ha forkjøpsrett på fordringen til en pris som er i samsvar med det som er avtalt mellom långiver og den fordringen blir overdratt til.»

10. KAUSJON

10.1 Behovet for ny lovgivning

I dag finnes det bare spredte lovbestemmelser som spesielt gjelder kausjonsavtaler. Av mer generelle lovbestemmelser som har betydning i kausjonsforhold, er bestemmelsene i avtaleloven de viktigste. Som et hovedsynspunkt gjelder det et prinsipp om at partene i kausjonsavtalen må opptre lojalt overfor hverandre.

Banklovkommisjonen uttaler bl.a. at det lenge har vært en utbredt oppfatning at privatkausjoner stillet overfor finansinstitusjoner blir for strengt behandlet hos oss. På denne bakgrunn foreslår Banklovkommisjonen en relativt omfattende kontraktsrettslig regulering av kausjonsavtaler. Langt på vei representerer forslaget en kodifikasjon av det som må antas å følge av ulovfestet rett i dag, men på noen punkter innebærer forslaget en presisering og endring.

De høringsinstansene som uttaler seg om spørsmålet, er i utgangspunktet positive til økt lovregulering på kausjonsrettens område. Finansnæringen har imidlertid visse prinsipielle innvendinger mot forsla-

get, og mener at det på enkelte punkter går så langt i å beskytte kausjonisten at det kan virke kreditthemmende.

Departementet deler Banklovkommisjonens syn på behovet for en avklaring og utvikling av rettstilstanden for kausjonsavtaler. Det bør gis regler som sikrer at kausjoner kan forbli en viktig form for sikkerhet i låneforhold, og som gir balanserte løsninger mellom partene.

Komiteens merknader

Komiteen peker på at det i dag er lite lovregulering som spesielt regulerer kausjonsavtaler. Det viser seg i praksis at privatkausjoner ofte kommer urimelig hardt ut stilt overfor finansinstitusjonene. Komiteen er derfor enig at det er behov en klargjøring av rettstilstanden, og dessuten en styrking særlig av privatkausjonistens stilling.

10.2 Reglens virkeområde og fravikelighet

Banklovkommisjonen foreslår primært bare å regulere kausjoner som stilles av private overfor finansinstitusjoner (privatkausjoner). Garantier som institusjonene selv stiller (bankgarantier e.l.), faller som hovedregel utenfor. Kausjoner stilt av en forbruker eller næringsdrivende overfor en annen forbruker eller næringsdrivende reguleres heller ikke direkte bortsett fra når en forbruker stiller kausjon for lån gjennom et meglerforetak.

Det forutsettes at reglene også vil omfatte overdragelser av fordringer der overdrageren innestår for debitors betalingsevne, og eventuelt også hans betalingsvilje (endossementsansvar). Også pant stilt av en tredjeperson (realkausjon) omfattes av bestemmelsene.

Under høringen reiser Creditreform spørsmålet om ikke kausjonsavtaler i alminnelighet burde vært undergitt lovregulering, og ikke bare avtaler der finansinstitusjoner er kreditorer. Noen instanser mener de foreslåtte reglene om kausjon bare bør gjelde for forbrukere. Enkelte mener forbrukerdefinisjonen er for snever, mens andre mener at det er behov for en innstramming av forbrukerbegrepet.

Departementet slutter seg i det vesentlige til Banklovkommisjonens forslag. Reguleringen bør gjelde forholdet mellom private parter på den ene siden og finansinstitusjoner på den annen. Reglene i § 59 om formkrav ved og innhold i kausjonsavtalen skal være fravikelig. For øvrig vil bestemmelsene i kap. 4 være fravikelige dersom kausjonisten ikke regnes som forbruker.

Når det gjelder begrepet «forbruker» i denne sammenheng er departementet enig med Banklovkommisjonen i at det bør legges vekt på kausjonens formål for kausjonisten. Departementet foreslår etter dette at som forbruker i forhold til kausjonskapitlet, regnes en fysisk person som kausjonerer for noen annens gjeld,

dersom kausjonens formål ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet, jf. § 56.

En særlig situasjon vil foreligge der formålet med å stille kausjon er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet, men hvor kausjonisten er en fysisk person og kausjonen består i pant i boligen eller annet formuesgode som ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomheten. Kausjonisten skal også i slike tilfeller regnes som forbruker. Virksomhet som drives gjennom et aksjeselskap eller et annet selskap med begrenset ansvar, regnes ikke i seg selv som kausjonistens næringsvirksomhet i denne sammenheng. Departementet foreslår imidlertid at enkelte av lovens regler generelt skal kunne fravikes ved avtale når låntakeren er et selskap der kausjonisten har bestemmende innflytelse.

Komiteens merknader

Komiteen peker på at det er særlig privatpersoner og deres personlige formuesgoder som har krav på beskyttelse i forbindelse med kausjonsavtaler. Komiteen slutter seg derfor til departementets forslag om at reglene i hovedsak gjelder for kausjonsavtaler stilt av privatpersoner overfor finansinstitusjoner. Komiteen mener også at disse reglene er av en slik karakter at de må være ufravikelige dersom kausjonisten regnes som forbruker. Komiteen slutter seg også til departementets definisjon av forbruker på dette området.

10.3 Institusjonens opplysningsplikt før inngåelsen av kausjonsavtalen

Den klare hovedregelen i kausjonsretten er, som ellers i kontraktsretten, at hver av partene selv må bære risikoen for de forutsetninger de bygger på ved avtaleinngåelsen. Hvorvidt en opplysningsplikt foreligger i det konkrete tilfellet, beror på en helhetsvurdering.

Banklovkommisjonen foreslår at institusjonen på eget initiativ skal gi kausjonisten visse opplysninger skriftlig før en kausjonsavtale inngås. Opplysningene skal regnes som en del av kausjonsavtalen, og tas inn i den. Opplysningsplikten omfatter etter forslaget:

- den alminnelige risiko som knytter seg til kausjonsansvar. Forslaget må antas å gå lenger i å pålegge institusjonene en opplysningsplikt enn det som er gjeldende rett i dag.
- omfanget av kausjonsforpliktelsen.
- pant eller annen sikkerhet som låntakeren eller en tredjeperson har stilt eller forutsettes å stille for långiverens fordring. Etter gjeldende rett har institusjonen ingen plikt til å gi kausjonisten slike opplysninger.
- opplysninger om kausjonen skal omfatte eldre gjeld, og om denne eventuelt er misligholdt.
- andre omstendigheter som kausjonisten i samsvar

med redelighet og god tro har krav på å bli opplyst om.

Banklovkommisjonens flertall foreslår dessuten at institusjonen på eget initiativ skal opplyse om verdien av pant og annen sikkerhet som institusjonen legger til grunn for låneforholdet, og som i forhold til kausjonisten skal utnyttes før kausjonsansvaret. En uaktsom feilvurdering fra institusjonen skal etter forholdene kunne få betydning for kausjonsansvaret. Etter gjeldende rett har kreditor ingen alminnelig plikt til å gi slike opplysninger. Kommisjonens mindretall går inn for at opplysningsplikten skal gjelde uavhengig av om sikkerheten skal utnyttes før kausjonsansvaret eller ikke, men forutsetter på den annen side at bestemmelsen kun skal tolkes som en ordensforskrift.

Banklovkommisjonens forslag til regler om opplysningsplikt får støtte fra flere høringsinstanser, men flere har merknader til enkelte sider av forslaget. Enkelte mener for eksempel at reglene om opplysningsplikt uttrykkelig bør begrenses til forbrukerforhold. Det pekes bl.a. videre på at det kan få uante konsekvenser dersom forslaget om opplysningsplikt angående pant og annen sikkerhet skal omfatte gjeldsforsikringer. Ulike instanser mener ellers at ett eller flere av punktene som omfattes av forslaget om opplysningsplikt bør utgå, eventuelt omformuleres. Noen påpeker at reglene bør inneholde uttrykkelige sivilrettslige sanksjoner for de tilfeller institusjonen ikke har overholdt sin opplysningsplikt.

Departementet mener det bør innføres lovregler som pålegger institusjonene en mer konkret opplysningsplikt enn det de har i dag, og har i stor grad fulgt opp forslagene fra Banklovkommisjonen, se utkastet § 58. På samme måte som i forhold til innskudds- og låneavtaler, foreslår departementet at den absolutte plikten til forhåndsinformasjon bare skal gjelde i forbrukerforhold.

Institusjonen bør ha plikt til å opplyse om pant eller annen sikkerhet som låntakeren eller en tredjeperson har stilt eller forutsettes å stille. Etter forslaget skulle gjeldsforsikring regnes som en form for sikkerhet i denne sammenheng. Som påpekt under høringen kan man imidlertid ved inngåelsen av låneavtalen og kausjonsavtalen normalt ikke vite sikkert om låntakeren faktisk vil oppnå gjeldsforsikring. Departementet har ut fra dette gitt en særregel for gjeldsforsikring i § 58 første ledd bokstav e.

Departementet er enig med Banklovkommisjonens flertall i at institusjonene i forbrukerforhold også bør ha plikt til å opplyse om verdien av pant og annen sikkerhet som er eller skal stilles, jf. lovutkastet § 58 første ledd bokstav f. I departementets lovutkast § 64 er det foreslått en bestemmelse om ugyldighet der sikkerhet ikke blir stilt i samsvar med de opplysninger som er gitt.

Departementet har vurdert om loven bør stille opp ytterligere sanksjonsregler, men har kommet til at man ikke vil foreslå dette. Som påpekt av Banklovkommisjonen vil de generelle ugyldighetsreglene i avtaleloven kunne føre til at en kausjonsavtale blir ugyldig som følge av manglende oppfyllelse av opplysningsplikten.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at etter dagens rett skal det relativt mye til før en finansinstitusjon har opplysningsplikt i forhold til kausjonisten før avtalen inngås. Komiteen mener dette er urimelig, da finansinstitusjonen er den profesjonelle parten i forholdet, og dessuten som långiver har alle forutsetninger for å ha en helt annen oversikt over og evne til å vurdere relevante, viktige og avgjørende opplysninger rundt låneforholdet enn det en privatkausjonist kan forventes å ha. Det viser seg i praksis at privatkausjonister ofte har inngått avtaler uten å kjenne godt nok til faktiske forhold, og uten å vite hvor langt ansvaret rekker.

Komiteen mener derfor det er svært betimelig at det nå slås fast et prinsipp om at finansinstitusjonen på eget initiativ skal gi kausjonisten visse opplysninger skriftlig før avtalen inngås, og at disse opplysningene også inngår som en del av avtalen. Når det gjelder hvor lang tid før avtalen inngås slik informasjon bør gis, peker komiteen på at det vil være så store individuelle forskjeller i det enkelte avtaleforhold i forhold til hvor lang tid kausjonisten trenger for å vurdere opplysningene, at det er vanskelig å lovfeste en viss tid. Det kan også være u hensiktsmessig å sette en minstetid, da denne lett vil kunne fungere som en «standarttid» i praksis, og dessuten kunne virke forsinkende i avtaleforhold der så lang tid ikke ville vært nødvendig.

Komiteen slutter seg til de foreslåtte reglene om innholdet i opplysningsplikten. Komiteen slutter seg også til at uriktige opplysninger om annen sikkerhet (§ 58 første ledd bokstav d i proposisjonens lovutkast) fører til at kausjonsavtalen blir ugyldig, og at for andre uriktige opplysninger vurderes ugyldighet etter avtalerettens ugyldighetsregler.

10.4 Frarådingsplikt m.v.

Etter gjeldende rett har institusjonen ingen generell plikt til å råde kausjonisten fra å avgi kausjonsløftet der det kan reises spørsmål om det er tilrådelig for ham eller henne å kausjonere.

Banklovkommisjonens flertall foreslår ikke å pålegge institusjonene en frarådingsplikt. Flertallet mener at disse tilfellene i tilstrekkelig grad fanges opp av forslaget i § 58 første ledd bokstav h, som krever at institusjonen skal gi kausjonisten opplysning om «andre forhold som kausjonisten i samsvar med redelighet og god tro har krav på å bli opplyst om».

Et mindretall i kommisjonen foreslår at institusjonen skal opplyse kausjonisten om det dersom den har rådet en låntaker som er forbruker, til ikke å oppta lånet. Rettsfølgen av en opplysningssvikt på dette punktet skal være at kausjonistens ansvar kan nedsettes dersom dette er rimelig. Det samme skal gjelde der institusjonen uaktsomt har unnlatt å fraråde låntakeren, og således kausjonisten. To av medlemmene foreslår en opplysningsplikt overfor kausjonisten uavhengig av om institusjonen pålegges en tilsvarende plikt overfor låntakeren. Banklovkommisjonen har ikke utformet en regel om at institusjonen skal fraråde kausjonisten basert på at kausjonisten selv mangler økonomisk evne, men to av Banklovkommisjonens medlemmer går inn for en slik regel.

Høringsinstansene har ulike syn på forslaget om frarådingsplikt.

Når det gjelder frarådingsplikt overfor låntakeren, har departementet konkludert med at man ikke vil fremme et slikt forslag, jf. pkt. 9. Departementet er likevel kommet til at det i forhold til kausjonisten bør gjelde en frarådingsplikt der det er en særlig stor fare for at låntakeren ikke vil kunne innfri sine forpliktelser. Frarådingsplikten bør knyttes til noe mer presise kriterier enn det er gjort i forslagene fra mindretallet. Det avgjørende bør være om långiveren må forstå at det er en vesentlig fare for at låntakeren ikke vil kunne oppfylle sin forpliktelser etter låneavtalen, se lovutkastet § 58 annet ledd. Departementet er enig med flertallet i at en plikt til underretning i slike tilfeller også må anses å følge av den foreslåtte regelen i utkastet § 58 første ledd bokstav h. For å skape større klarhet anser departementet det likevel ønskelig med en egen bestemmelse. Regelen bør også gjelde i næringsforhold.

De hensynene som kan tale for en frarådingsplikt knyttet til kausjonistens egen økonomi er langt på vei ivaretatt gjennom regelen om at institusjonen har plikt til å opplyse om den alminnelige risiko som knytter seg til kausjonsansvar.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at finansinstitusjoner i dag ikke har noen plikt til å fraråde en kausjonist til å ta på seg kausjonistansvaret, verken på grunn av låntakers dårlige muligheter til å oppfylle sine forpliktelser, eller på grunn av antatt dårlig økonomisk evne hos kausjonisten selv. Med henvisning til komiteens tidligere merknad om finansinstitusjonens spesielle stilling i forhold til kausjonisten, mener komiteen finansinstitusjonene må ha en frarådingsplikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, viser til at flertallet under pkt. 9 har gått inn for at finansinstitusjonene skal ha en lovfestet frarådingsplikt overfor låntakerne. Flertallet mener det vil

være naturlig at kausjonisten da skal bli orientert om det dersom slik fraråding er gitt.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Ny § 60 første ledd skal lyde:

(1) Dersom långiveren frarår en forbruker å oppta lånet, jf. § 47, skal långiveren før kausjonsavtalen inngås eller lånet utbetales underrette kausjonisten om dette skriftlig. Forsømmer långiveren dette, kan kausjonistens ansvar nedsettes for så vidt lemping finnes rimelig. Det samme gjelder dersom långiveren burde ha frarådet forbrukeren å oppta lånet.»

Flertallet mener videre at de samme argumentene som taler for at långiveren har en frarådingsplikt overfor låntaker, også gjør seg gjeldende i forholdet mellom långiveren og privatkausjonisten. Flertallet går derfor inn for at långiveren også skal ha en særlig plikt til å råde kausjonisten fra å ta på seg kausjonistansvaret dersom det tilsies ut fra långivers profesjonelle kjennskap til kausjonistens egen økonomi.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Ny § 60 annet ledd skal lyde:

(2) Dersom långiver før kausjonsavtale inngås med en forbruker må anta at økonomisk evne eller andre forhold på kausjonistens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å stille kausjon, skal långiver skriftlig underrette kausjonisten om dette. Første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.»

§ 58 annet ledd i departementets lovutkast vil etter dette utgå.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet er enig med departementet i at frarådingsplikten overfor kausjonisten bør knyttes til tilfeller der långiver må forstå at det er vesentlig fare for at låntaker ikke kan oppfylle sine forpliktelser.

Disse medlemmer fremmer i tråd med proposisjonens utkast til § 58 annet ledd følgende forslag:

«§ 59 annet ledd skal lyde:

(2) Dersom långiveren før kausjonsavtale inngås, eller før lånet utbetales, må forstå at det er en vesentlig fare for at låntakeren ikke vil kunne oppfylle sine forpliktelser etter låneavtalen, skal långiveren gi kausjonisten skriftlig underretning om dette. Forsømmer långiveren dette, kan kausjonistens ansvar nedsettes for så vidt lemping finnes rimelig.»

Disse medlemmer vil dessuten stemme imot § 60.

10.5 Kausjonens omfang

Fastleggningen av kausjonens omfang beror etter gjeldende rett på en tolkning av kausjonsavtalen. Det er som utgangspunkt lovlig å avgi kausjoner uten beløpsbegrensning. Kausjonsløfter som er uspesifisert både med hensyn til beløp og dekningsområde, vil imidlertid lett bli tolket innskrenkende av domstolene.

Kausjonister er i en rekke saker blitt ansvarlig for gjeld som langt overstiger det beløp låntakeren i sin tid lånte. For å øke forutberegneligheten på kausjonistens hånd, foreslår kommisjonen bl.a. å innføre et såkalt spesialitetsprinsipp, dvs. regler om at kausjonsansvarets omfang må angis.

Institusjonen skal før avtalen inngås, opplyse om hvilke lån og kreditter kausjonen skal omfatte og kausjonskravets størrelse eller det høyeste beløpet kausjonen skal sikre. Disse opplysningene må også fremgå av kausjonsavtalen. I tillegg skal institusjonen opplyse om kausjonisten skal være ansvarlig for renter og kostnader ved låntakerens mislighold. Institusjonen må godtgjøre at kausjonisten har påtatt seg ansvar for slike kostnader for å kunne gjøre krav gjeldende.

Ved mislighold fra låntakeren skal kausjonisten kunne kreves for den rente som er avtalt i hovedforholdet dersom han eller hun er varslet om misligholdet. Dersom varsel ikke er gitt, kan renter bare kreves fra det tidspunktet kausjonisten ble kjent med misligholdet. Kausjonisten skal ikke være ansvarlig for forsinkelsesrenter som skyldes låntakerens mislighold med mindre kausjonisten selv misligholder sitt kausjonsansvar.

Kausjonisten vil bare være ansvarlig for inndrivingskostnader ved rettslige skritt mot låntakeren der dette er avtalt, og inndrivningen er varslet på forhånd. Dette gir kausjonisten mulighet til å unngå at slike utgifter påløper ved selv å innfri kausjonsansvaret.

Forbrukerombudet mener det bør vurderes om ikke kausjonsansvaret for en forbruker alltid skal begrenses til et bestemt angitt høyeste beløp, som inkluderer renter og andre kostnader ved mislighold. Noen høringsinstanser mener det ikke er grunn til å sondre mellom renter og forsinkelsesrenter, og at kausjonisten bør svare for begge rentetyper. Andre mener at det i næringsforhold ikke bør stilles et ufravikelig krav om at det skal angis i avtalen hvilke lån og kreditter kausjonsansvaret skal gjelde for.

Departementet bemerker at for personer som vurderer om de skal stille kausjon, er det viktig å vite hvor stort et eventuelt ansvar kan bli. Det er derfor nødvendig med regler som sikrer at kausjonsavtalen setter klare grenser for kausjonens omfang. Departementet mener forslagene fra Banklovkommisjonen på en god måte vil sikre at disse målene oppfylles, og slutter seg i hovedsak til forslagene.

Etter departementets forslag vil den særskilte plikten til forhåndsopplysninger bare gjelde når kausjonisten er forbruker, se utkastet § 58 første ledd. Det

følger likevel av utkastet § 59 at en vesentlig del av de aktuelle opplysningene alltid skal tas inn i avtalen, også i næringsforhold.

Institusjonen skal opplyse om kausjonskravets størrelse eller det høyeste beløp kausjonen skal sikre, og slike opplysninger må tas inn i kausjonsavtalen. Det er reist spørsmål om ikke det høyeste beløp som kausjonskravet skal sikre også bør omfatte et ansvar for renter og andre kostnader i hovedforholdet. Faren ved en slik ordning er at institusjonene vil kreve at beløpsgrensen settes kunstig høyt for å være på den sikre siden der ansvaret også skal omfatte renter og kostnader. På bakgrunn av dette mener departementet at kravet til angivelse av en beløpsgrense bare bør knytte seg til hovedstolen.

Enkelte høringsinstanser har gitt uttrykk for at kausjonisten bør svare for forsinkelsesrenter ved mislighold i hovedforholdet, ikke bare for den vanlige rente. Departementet mener det er mindre rimelig at en kausjonist skal hefte for forsinkelsesrenter så lenge kausjonsansvaret ikke er forfalt. Et slikt ansvar ville medføre et press på kausjonisten til å innfri før forfall. Departementet slutter seg derfor til forslaget fra Banklovkommissjonen.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at det i dag er lovlig å inngå kausjonsavtaler uten beløpsbegrensninger. Komiteen peker på at det har ført til at kausjonister i en rekke saker er blitt gjort ansvarlig for beløp som langt overskrider det lånebeløpet låntakeren i sin tid tok opp. Komiteen mener at dette kan være svært urimelig og tyngende for privatkausjonisten. I tillegg er det uheldig med så liten grad av forutsigbarhet for kausjonisten. Det er viktig for kausjonisten på forhånd å vite hvor stort ansvaret vil kunne bli.

Komiteen mener derfor at det er på sin plass med regler som begrenser kausjonens omfang, og støtter departementets forslag.

Komiteen vil spesielt peke på at ved mislighold fra låntakerens side er det riktig at kausjonisten kun blir gjort ansvarlig for ekstra kostnader i den grad han selv har hatt mulighet til å forhindre at kostnader påløp.

10.6 Varslingsplikt ved vesentlig forringelse av låntakerens økonomi

Etter gjeldende rett vil en långiver etter forholdene kunne ha en varslingsplikt overfor kausjonisten der låntakeren misligholder. Banklovkommissjonen foreslår en presisering og utvidelse av varslingsplikten sammenlignet med dagens rettstilstand.

Kommisjonen går for det første inn for at institusjonen skal varsle kausjonisten skriftlig om mislighold fra låntakeren senest to måneder etter at misligholdet inntraff. Varsel kan unnlates ved forbigående mislighold. Manglende varslingsplikt ekskluderer långive-

rens rett til å kreve renter av kausjonisten. Bli kausjonisten heller ikke underrettet om misligholdet innen seks måneder, bortfaller kausjonistens ansvar for den misligholdte terminen. For det annet foreslår kommisjonen at institusjonen skriftlig skal varsle kausjonisten dersom det avtales utsettelse med betaling av avdrag eller renter utover én termin. Kommisjonen foreslår for det tredje at institusjonen skal varsle kausjonisten der den er kjent med at låntakeren er død, eller at det er åpnet gjeldsforhandling eller konkurs i låntakerens bo, eller at låntakeren har lagt frem forslag til gjeldsordning.

Kommisjonen er delt i synet på om institusjonen for det fjerde bør pålegges en varslingsplikt der den blir kjent med at låntakerens økonomiske situasjon er blitt vesentlig forringet slik at det må antas at utlånsavtalen vil bli misligholdt. Banklovkommissjonens flertall antar at en slik varslingsplikt i en viss utstrekning eksisterer allerede etter gjeldende rett, og at dette bør lovfestes. Mindretallet går mot varslingsregelen bl.a. fordi de antar at den vil medføre skjønnsmessige vurderinger som kan skape tvil om når plikten inntreffer, noe som igjen kan danne grunnlag for konflikter.

Flere høringsinstanser støtter Banklovkommissjonens forslag fullt ut. Forsikringsforbundet mener derimot primært at hele forslaget bør utgå. Enkelte instanser mener de fristene som foreslås for varslingsplikt ved inntrådte mislighold er for korte. Noen ønsker en snovere definisjon av uttrykket «forbigående mislighold» enn Banklovkommissjonen går inn for. Andre mener uttrykket «én termin» bør erstattes med en tidsperiode. Noen mener at det er grunn til å presisere at det kan avtales betalingsutsettelse med inntil én termin flere ganger i lånets løpetid uten at kausjonisten må varsles. Bransjerepresentantene stiller seg for øvrig gjennomgående kritisk til flertallets forslag mht. varslingsplikt knyttet til forringelse av låntakers økonomiske situasjon. Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening ønsker å utvide varslingsplikten, og mener institusjonene bør pålegges å gi kausjonister en årsoppgave.

Departementet mener dagens rettstilstand om institusjonenes plikt til å varsle kausjonister ikke er tilfredsstillende. Reglene bør bli klarere og institusjonenes plikter bør utvides. Departementet slutter seg derfor til Banklovkommissjonens prinsipielle vurderinger, og, med enkelte justeringer, til forslaget til lovregulering, jf. §§ 60 og 61.

Banklovkommissjonens utkast inneholder to ulike varslingsfrister ved låntakerens mislighold; en to-måneders frist for kausjonistens renteansvar, og en seks-måneders frist for ansvar for den misligholdte termin. Departementet ser det slik at det bør være en direkte sammenheng mellom brudd på varslingsplikten og kausjonistens ansvar for misligholdte terminer, og foreslår å «slå sammen» de nevnte varslingsreglene i en tre-måneders frist.

I likhet med Banklovkommisjonen foreslår departementet at varslingsplikten ikke skal gjelde ved forbigående mislighold. Rammen for forbigående mislighold settes til to måneder, mens kommisjonen foreslo én måned.

Dersom varsel er gitt, og det foreligger et vedvarende mislighold, vil det ikke foreligge noen plikt til å gi nytt varsel for senere terminer som ikke er betalt. Institusjonen bør likevel etter at mislighold er varslet, ha en plikt til å holde kausjonisten orientert om den videre utviklingen i låneforholdet. I enkelte tilfeller vil kausjonisten, selv om han eller hun ha fått varsel om mislighold, ha grunn til å tro at låneforholdet senere er brakt i orden. I slike tilfeller bør ikke institusjonen kunne forholde seg passiv dersom det inntreffer mislighold av en senere termin. Departementet foreslår derfor en presisering i utkastet § 61 av at det i slike tilfeller vil gjelde ny varslingsplikt.

Når det gjelder varsel ved betalingsutsettelse, er et hovedspørsmål om de utsettelse som skal medføre varslingsplikt, bør angis ved betalingsterminer eller lovfestede tidsrom. Departementet mener det bør angis en eksakt tidsramme, og foreslår at institusjonene skal varsle kausjonister ved betalingsutsettelse på mer enn tre måneder.

Når låntakerens økonomi er blitt vesentlig forringet, vil kausjonisten ha behov for informasjon om dette. Departementet har vurdert forslaget fra flertallet i Banklovkommisjonen, men er kommet til at man ikke vil følge opp flertallets forslag, først og fremst fordi man antar at långiveren i de fleste tilfellene ikke vil bli klar over låntakerens økonomiske situasjon før lånet misligholdes. Da skal kausjonisten varsles uansett. Departementet legger bl.a. også vekt på at en varslingsplikt om utviklingen i låntakerens økonomi vil bli av skjønsmessig karakter og dermed lett kan være konfliktskapende.

Komiteens merknader

Komiteen mener at långivers varslingsplikt til kausjonisten ved mislighold av lånet i dag langt fra er tilfredsstillende. Det vil være mye lettere for en kausjonist å ivareta sine interesser, og bære en eventuell realisasjon av kausjonsansvaret dersom vedkommende blir løpende informert om låntakers mislighold av lånet. Komiteen mener det vil være urimelig å kreve at kausjonisten selv skal kunne holde seg orientert, da dette ofte vil være en svært vanskelig oppgave for en privatkausjonist. Det er atskillig mer nærliggende å pålegge den profesjonelle långiveren, som til enhver tid har full oversikt over låneforholdet, en varslingsplikt overfor kausjonisten.

Komiteen slutter seg etter dette til forslagene.

Komiteen slutter seg også til at långiveren ikke bør ha en plikt til å varsle om at den er kjent med at låntakers økonomi har blitt forverret slik at det er grunn til å anta at lånet vil bli misligholdt. Komite-

en deler vurderingen av at dette kan være et vanskelig skjønsspørsmål, og dessuten ikke så nødvendig siden et mislighold skal varsles såpass raskt.

10.7 Kausjonens varighet og avvikling

Banklovkommisjonen foreslår at institusjonen før avtalen inngås, skriftlig skal opplyse kausjonisten om hvilket tidsrom kausjonsansvaret skal gjelde for, og at dette også tas inn i kausjonsavtalen.

Dersom kausjonsansvaret omfatter hele hovedfordringen, vil låntakerens betaling av renter, avdrag og andre forpliktelser direkte redusere kausjonistens ansvar i samme omfang som betalingen. Når kausjonsansvaret bare omfatter en del av hovedfordringen, vil låntakerens betaling bare redusere ansvaret i det omfang ansvaret omfatter de forpliktelser låntakeren gjør opp ved betalingen. Disse grunnprinsippene foreslår Banklovkommisjonen å lovfeste.

I tillegg foreslår kommisjonen at kausjonsansvaret skal reduseres som om lånet blir nedbetalt som opprinnelig avtalt uten hensyn til om låntakeren faktisk betaler gjelden eller ikke. Dette skal både skje der avviket fra planen skyldes kontraktsmessig henstand og der det skyldes mislighold fra låntakeren. I misligholdstilfellene skal ansvaret likevel ikke reduseres i den grad institusjonen sender kausjonisten melding innen 6 måneder om at låntaker har misligholdt.

Kommisjonen foreslår en maksimumsgrense for ansvarets varighet på 10 år. I forbrukerforhold vil fristen være ufravikelig. For kassakreditt og lignende rammekreditt, samt lån uten fastsatt tilbakebetalings-tidspunkt, mener Banklovkommisjonen at ansvarstiden bør settes til fem år.

Høringsinstansene er delt i synet på forslaget. Forbrukerombudet mener bl.a. at den foreslåtte fristen på seks måneder er for lang, og at institusjonen bør få ansvaret for at meldingen om mislighold blir mottatt av kausjonisten. Finansieringsselskapenes Forening går mot forslaget om en tidsbegrensning av kausjonsansvaret. Dersom låntakeren ikke kan innfri sin forpliktelse på det tidspunktet kausjonisten gjør det klart at han eller hun ikke vil fornye sin kausjonsforpliktelse, kan resultatet lett bli at kausjonisten må innfri gjelden. Andre mener forslaget ikke bør gjelde for realkausjoner, og for kausjoner som skal sikre rammekreditter.

Departementet slutter seg til forslaget fra Banklovkommisjonen om å lovfeste prinsippet om at kausjonistens ansvar reduseres når låntakeren betaler renter, avdrag og andre forpliktelser, se lovtkastet § 65.

Banklovkommisjonen foreslår videre at kausjonsansvaret i utgangspunktet skal reduseres som om lånet blir nedbetalt som opprinnelig avtalt mellom låntakeren og institusjonen, uansett om lånet faktisk blir nedbetalt eller ikke. Departementet slutter seg til dette. Etter forslaget vil dette gjelde også der långiveren har akseptert en betalingsutsettelse. Departementet vil peke på at en slik ordning ville kunne gjøre det van-

skelig for låntakerne å oppnå avtale om selv korte betalingsutsettelse, og er ut fra dette kommet til at kausjonsansvaret først bør reduseres når det er gått seks måneder etter opprinnelig betalingstid.

Etter Banklovkomisjonens utkast er varslingsfristen ved mislighold seks måneder. Departementet mener at varslingsplikten i denne sammenheng bør settes til 3 måneder.

Departementet mener det er viktig å beskytte kausjonister, særlig forbrukere, mot at kausjonsansvaret blir svært langvarig, og slutter seg til forslaget fra Banklovkomisjonen om lengstetid for kausjoners varighet. Departementet er likevel enig i at reglene om lengstetid ikke bør gjelde realkausjon. Departementet har derfor føyd til et særskilt unntak for disse tilfellene, se utkastet § 65.

Komiteens merknader

Komiteen er enig i at særlig privatkausjonister bør beskyttes mot langvarige kausjonsforpliktelser, og støtter derfor forslaget om en lengstetid for kausjoners varighet på ti år. Komiteen mener det er et riktig prinsipp at kausjonistens ansvar reduseres i takt med den avtalte nedbetalingen på lånet, og slutter seg til reglene om dette.

10.8 Kausjonens forfallstidspunkt

I kausjonsretten skiller en mellom prinsipielt og subsidiært kausjonsansvar; hhv. selvskyldnerkausjon og simpel kausjon. Den som har påtatt seg en selvskyldnerkausjon, kan søkes straks det foreligger et mislighold fra låntakerens side. Ved simpel kausjon kan kreditor ikke kreve betaling av kausjonisten før kreditor har søkt å få dekning i de formuesgoder som finnes hos låntakeren. Hovedregelen i norsk rett er at kausjonister har et subsidiært ansvar, men de fleste kausjoner i dag er selvskyldnerkausjoner.

Banklovkomisjonen foreslår en regel om kausjoners forfallstidspunkt. Forfallstidspunktet skal være 14 dager etter at kausjonisten har mottatt skriftlig påkrav fra kreditor. Komisjonen foreslår fem alternative forfallssituasjoner.

Hvis institusjonen ikke har tvangsgrunnlag mot låntakeren og låntakeren heller ikke har stilt pant for gjelden, kan institusjonen ikke rette krav mot kausjonisten før den har tatt rettslige skritt for å få tvangsgrunnlag. Der institusjonen har tvangsgrunnlag, kan den rette krav mot kausjonisten når det er begjært utlegg hos låntakeren. Har låntakeren stilt pant for gjelden, kan krav først rettes mot kausjonisten tre måneder etter at institusjonen har begjært tvangsdekning i pantet.

Institusjonen kan videre etter flertallets forslag rette krav mot kausjonisten når det blir åpnet gjeldsforhandling eller konkurs i låntakerens bo. Åpnes det gjeldsforhandling hos låntakeren etter reglene i gjeldsordningsloven, kan kausjonisten først kreves et-

ter tre måneder. Komisjonens mindretall mener at åpning av gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven bør likestilles med åpning av gjeldsforhandling etter konkursloven.

Reglene skal være ufravikelig i forbrukerforhold, dvs. at forbrukere ikke kan stille selvskyldnerkausjon.

Forslaget fra Banklovkomisjonen får støtte fra to høringsinstanser, mens flere mener forslaget går for langt og har ulike forslag til modifisering av reglene.

Departementet bemerker at dagens praksis med utstrakt bruk av selvskyldnerkausjon er streng overfor kausjonister, særlig når kausjonisten er forbruker. Departementet slutter seg derfor til forslaget fra kommisjonen om å utskyte kausjonens forfallstidspunkt noe i forhold til hva som gjelder ved selvskyldnerkausjon, se departementets utkast § 69.

Banklovkomisjonen er delt i sitt syn på om forfølgningen bør kunne rettes mot kausjonisten umiddelbart etter at det er åpnet gjeldsforhandling hos låntakeren. Ved åpning av gjeldsforhandling vil skyldnerens økonomi være meget svak. Ut fra dette kan det synes naturlig at institusjonen skal kunne kreve dekning hos kausjonisten. Et vesentlig hensyn i motsatt retning er det vernet skyldneren er gitt etter gjeldsordningsloven med en generell betalingsutsettelse i en periode på tre måneder etter åpning av gjeldsforhandling. Departementet slutter seg etter dette til forslaget fra Banklovkomisjonens flertall om at det først skal kunne rettes krav mot kausjonisten i disse tilfellene etter utløpet av 3-månedersfristen.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at det ligger et urimelig stort ansvar på privatkausjonisten i dag, siden det i de aller fleste tilfeller dreier seg om selvskyldnerkausjon, og långiver kan kreve betaling hos kausjonisten før andre dekningsmuligheter hos låntakeren er prøvd.

Komiteen slutter seg derfor til forslagene om utsatt forfallstidspunkt, slik at långiver så langt det er mulig har mulighet til å inndrive kravet hos låntaker først.

11. MEGLER-, AGENT- OG RÅDGIVNINGSSOPPDRAG

Banklovkomisjonen foreslår i lovutkastet kapittel 5 og 6 regulering av mellommenn og rådgiveres oppdrag. Et sentralt formål med reguleringen er å hindre at disse aktørene opptrer i ulike roller som kan gjøre det vanskelig for brukerne å vite i hvilken egenskap vedkommende opptrer.

Banklovkomisjonen foreslår at reguleringen bl.a. skal omfatte forsikringsmeglere, forsikringsagenter og forsikringsrådgivere. Forsikringsmeglere står i dag i en særstilling i forhold til andre meglere, fordi de anses som forsikringstakerens medhjelper. Banklovkomisjonens forslag innebærer at forsik-

ringsmeglerforetak skal ivareta både forsikringstakerens og forsikringsgiverens interesser.

Agenter har vanligvis som oppgave å ta kontakt med markedet og innhente tilbud fra kunder på vegne av en prinsipal. Etter lovutkastet skal agenten ivareta sin oppdragsgivers interesse. Det samme gjelder rådgivere.

Banklovkommisjonens forslag innebærer bare en regulering av visse, hovedsakelig privatrettslige sider knyttet til megler-, agent- og rådgivningsoppdrag. Banklovkommisjonen vil arbeide videre med offentligrettslig regulering av mellommenn og rådgivere.

Det foreslås bl.a. at den ulovfestede standarden for god meglerskikk for finansmegleroppdrag lovfestes. Videre foreslås en videreføring av reglene i gjeldende finansieringsvirksomhetslov om omsorgsplikt overfor begge parter. Meglerforetak vil kunne kreve godtgjørelse fra begge sider i avtaleforholdet. Før avtale inngås må megler opplyse om vederlaget.

I forhold til regler om agent- og rådgivningsoppdrag legges vekt på at kunden skal vite hvilken rolle agenten/rådgiveren har. Finansagenter skal forsikre seg om at kunden kjenner til hvilken institusjon de representerer og kan bare kreve vederlag av institusjonen. Rådgiver kan bare kreve vederlag fra den som har gitt ham oppdraget.

Få høringsinstanser har kommentert Banklovkommisjonens forslag i kapittel 5 og 6. To instanser er tilfreds med de forslagene som er fremmet, mens enkelte gir uttrykk for at det bør klargjøres hvilke typer mellommanns- og rådgivningsoppdrag som vil være omfattet av lovutkastet. Forsikringsforbundet har vesentlige innvendinger mot Banklovkommisjonens forslag om å endre forsikringsmeglerens rettslige stilling.

Departementet er kommet til at virkeområdet for kapitlene 5 og 6 bør avgrenses i samsvar med virkeområdet for loven for øvrig. Det innebærer at reguleringen av mellommanns- og rådgivningsoppdrag bare bør omfatte oppdrag som helt eller delvis er knyttet til de avtaleformer som omfattes av kapitlene 2, 3 og 4 i lovutkastet. En følge av dette er at megler-, agent- eller rådgivningsoppdrag knyttet til forsikring ikke er omfattet av departementets forslag.

Når det gjelder forsikringsmegling, vil departementet peke på at Banklovkommisjonens forslag ville innebære en grunnleggende endring av rettstilstanden. Etter departementets syn vil det være lite naturlig å gjennomføre en slik reform gjennom en lov som for øvrig ikke omfatter forsikringsavtaler.

Departementet er likevel enig med Banklovkommisjonen i at det ikke bør gjelde noe krav om at en av partene er finansinstitusjon eller lignende institusjon som nevnt i § 1. Det bør være tilstrekkelig at mellommannen eller rådgiveren opptrer som profesjonell yrkesutøver.

I samsvar med forslaget fra Banklovkommisjonens flertall foreslår departementet at reglene i kapittel 5 og 6 i sin helhet gjøres ufravelige.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets forslag.

12. TVISTELØSNING

Banklovkommisjonens forslag til regler om tvisteløsning inneholder i første rekke regler om nemndsbehandling. Bestemmelsene tar blant annet sikte på å hjemle Bankklagenemndas virksomhet i loven.

I dag er Bankklagenemndas avgjørelser rådgivende. Banklovkommisjonen har vurdert om lovteksten bør åpne for at nemndas avgjørelser skal ha tvangs- og rettskraftvirkninger. Kommisjonens flertall mener at en omlegging av ordningen i en slik retning vil kunne få klart negative konsekvenser for nemndas virksomhet. Kommisjonens mindretall mener derimot at avgjørelsene til nemnda bør ha samme virkning som dom med mindre søksmål for domstolene ble reist innen en frist.

Høringsinstansene er i første rekke opptatt av spørsmålet om nemndsavgjørelser bør tillegges tvangs- og rettskraft, og det er delte oppfatninger av dette spørsmålet. Det pekes bl.a. på at mange forbrukere vil ha problemer med å bringe en sak inn for by- eller herredsrett dersom finansinstitusjonen ikke følger vedtaket fra nemnda. Samtidig pekes det på at dersom finansinstitusjonen anker og gis medhold i by-/herredsretten, må forbrukeren som hovedregel betale i hvert fall egne saksomkostninger, i tillegg til hovedkravet. Flere instanser foreslår at virkeområdet for nemndsreglene utvides, slik at også næringsdrivende får adgang til å bringe inn tvister til nemndsbehandling.

Departementet har også det inntrykk at Bankklagenemnda siden opprettelsen i 1988 har fungert godt. Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at det er grunn til å gi Bankklagenemnda, og eventuelle andre fremtidige nemnder innenfor finansavtalelovens område, mulighet til å oppnå en viss lovmessig forankring. Opprettelsen av slike nemnder og fastlegging av virkeområde, finansiering m.v. bør imidlertid fortsatt være basert på avtale mellom finansinstitusjonene på den ene siden, og organisasjoner som representerer kundene på den andre siden.

Lovmessig forankring av avtalebaserte nemnder er allerede etablert på flere ulike områder. Utgangspunktet er at selve etableringen av nemndene er basert på avtale. Lovreglene gir imidlertid en adgang til å legge fram vedtektene for Kongen med sikte på godkjenning, og dersom godkjenning oppnås, vil dette ha visse rettsvirkninger. Felles for de nevnte ordningene er regler om at det ikke kan reises søksmål ved domstolene så lenge tvisten er til behandling i nemnda.

Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at man for tvister som faller inn under finansavtaleloven, bør velge en ordning som i det vesentlige svarer til den som allerede er etablert. Departementet bemerker for øvrig at nemndene vil være avtalebasert, og at det ikke vil være noe i veien for å etablere en nemndsordning der en eller flere organisasjoner for næringsdrivende deltar på kundesiden.

Departementet er, i samsvar med forslaget fra Banklovkommisjonens flertall, kommet til at loven ikke bør inneholde bestemmelser om tvangs- og rettskraft for nemndsavgjørelser. Departementet legger bl.a. vekt på at Bankklagenemnda hittil har fungert godt, og at virkningene av å innføre tvangs- og rettskraft på flere måter vil være usikre. Som Banklovkommisjonen er inne på, vil Kongen i forbindelse med godkjenning av nemndsvedtekter kunne stille krav om prosedyrer som tar hensyn til forbrukernes interesser i tilfeller der en finansinstitusjon ikke vil rette seg etter nemndsavgjørelse.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets vurderinger på dette området. Komiteen ser at det kan være gode grunner til å gi Bankklagenemndas avgjørelse en form for rettskraft. Imidlertid frykter komiteen at en slik endring også kan føre til negative konsekvenser for forbrukerne. Komiteen er derfor enig i at det synes som om den beste løsningen er å videreføre nemndas virksomhet som før, som også synes å ha fungert godt. Muligheten til å få finansinstitusjoner til å følge nemndas avgjørelser der det vises manglende vilje til det, bør etter komiteens mening heller gjøres gjennom nemndsvedtektene.

13. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Reglene i lovutkastet om forholdet mellom betaler og mottaker ved betalingsoverføringer vil også gjelde for det offentlige som betaler eller mottaker. For enkelte institusjoner vil dette kunne kreve visse administrative ressurser.

Banklovkommisjonen uttaler bl.a. at innføring av en ny lov basert på forslaget vil kreve en omlegging av institusjonenes rutiner, omskrivning av standardavtaler m.v. Dette vil i en overgangsfase kreve administrativ og økonomisk innsats fra institusjonenes side. Videre pålegger lovforslaget at institusjonene i en del tilfeller gir meldinger, varsler og informasjon til kundene. Dette vil medføre en del kostnader, men det er usikkert om kostnadsøkningen vil bli særlig vesentlig.

På den annen side vil loven kunne forebygge tvister og hindre at kunder inngår kontrakter de senere angriper på. Det er således grunn til å anta at lovutkastet i en viss grad vil kunne redusere antall mislighold.

Bankene har i de senere år oppnådd betydelige float-inntekter i tilknytning til kundenes innskudd og belastning av konti, samt ved betalingsoppdrag. For-

slagene til nye regler om renteberegning vil isolert sett redusere disse float-inntekter. Bortfall av float-inntekter vil kunne bli kompensert - i alle fall i en viss utstrekning - ved en fortsatt økt bruk av moderne betalingstjenester.

Når det gjelder samfunnsøkonomiske forhold, viser Banklovkommisjonen til at forslaget vil bidra til større klarhet og forutberegnelighet. Kommisjonen mener at forslaget samlet sett må antas å ville gi samfunnsøkonomiske gevinster.

14. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet:

Forslag 1

§ 59 annet ledd skal lyde:

(2) Dersom långiveren før kausjonsavtale inngås, eller før lånet utbetales, må forstå at det er en vesentlig fare for at låntakeren ikke vil kunne oppfylle sine forpliktelser etter låneavtalen, skal långiveren gi kausjonisten skriftlig underretning om dette. Forsømmer långiveren dette, kan kausjonistens ansvar nedsettes for så vidt lemping finnes rimelig.

Annet ledd blir nytt tredje ledd.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen komme rast tilbake til Stortinget med forslag som åpner for at låntakeren får forkjøpsrett når fordringen overdras.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 3

§ 45 skal lyde:

§ 45 Overdragelse

(1) Uten særskilt samtykke fra låntakeren kan långiverens fordring bare overdras til en finansinstitusjon eller lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd bokstav a, d, e, f eller g. Långiveren skal varsle låntakeren om overdragelsen. Ved overdragelse skal låntaker som er forbruker ha forkjøpsrett på fordringen til en pris som er i samsvar med det som er avtalt mellom långiver og den fordringen blir overdratt til.

(2) Når långivers fordring overdras, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom låntakeren og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

§ 50, tredje ledd annet punktum skal lyde:

Kortere frist kan benyttes når renteendring skjer som en følge av at det er inntrådt endringer i penge-markedsrenten, obligasjonsrenten eller det generelle rentenivå for institusjonenes innlån.

15. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odels-tinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om finansavtaler og finansoppdrag
(finansavtaleloven).

Kapittel 1 Almennelige regler

§ 1 Virkeområde

(1) Denne loven gjelder for avtaler og oppdrag om finansielle tjenester med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner hvis ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

(2) Med lignende institusjoner menes i denne loven

- a) statsbank
- b) finansmeglerforetak
- c) finansagent eller finansrådgiver
- d) samvirkeforetak
- e) pensjonsinnretning som omfattes av lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet
- f) institusjon som loven gjelder for etter forskrift med hjemmel i fjerde ledd bokstav a
- g) Postbanken BA.

(3) Loven gjelder ikke mellom to parter som begge er finansinstitusjoner eller lignende institusjoner og opptrer i denne egenskap.

(4) Kongen kan gi forskrifter om lovens virkeområde, herunder om at

- a) loven skal gjelde helt eller delvis for andre enn institusjoner nevnt i første ledd
- b) enkelte bestemmelser i loven ikke skal gjelde for visse institusjoner.

§ 2 Ufravikelighet

(1) Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for en forbruker. Med forbruker menes en fysisk person når avtalens formål for denne ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomhet.

(2) Når institusjonens kunde ikke er en forbruker, viker loven for avtale, etablert praksis mellom partene eller annen sedvane som anses bindende mellom partene. Bestemmelsene i §§ 14, 16, 20 første punktum, 21 tredje ledd, 27, 28, 48 og 61 samt kapitlene 5 og 6 kan likevel ikke fravikes til skade for kunden. Bestemmelsene i kapittel 3 kan ikke fravikes til skade for låntakeren dersom låntakeren er en fysisk person, og lån eller lignende kreditt er sikret ved pant i et formuesgode som tilhører låntakeren uten at godet hovedsakelig er knyttet til låntakerens næringsvirksomhet.

(3) En bestemmelse som ikke kan fravikes til skade for en forbruker, kan ikke settes til side ved avtale om at fremmed rett skal anvendes.

§ 3 Anvendelse av norsk rett

Har en forbruker bosatt i Norge inngått avtale med en institusjon hjemmehørende i annet land, skal norsk rett gjelde for avtalen dersom

- a) institusjonen har gitt forbrukeren tilbud eller markedsført tjenesten her i riket, og forbrukeren her har gjort det som er nødvendig for at avtalen skal kunne inngås
- b) institusjonen eller en kommisjonær, agent eller annen representant for denne eller en megler her i riket har mottatt forbrukerens tilbud, aksept eller bestilling, eller
- c) avtalen er inngått av forbrukeren etter reise til utlandet i forbindelse med erverv av fast eiendom eller løsøre gjenstand eller finansiering av ervervet, og reisen er arrangert av institusjonen, eller av selger i forståelse med institusjonen.

§ 4 Nemndsbehandling

(1) Gjennom avtale mellom en finansinstitusjon eller en lignende institusjon eller en organisasjon for slike institusjoner på den ene siden, og på den annen side Forbrukerrådet eller en annen organisasjon som representerer institusjonenes kunder, kan det opprettes en eller flere nemnder for behandling av tvister om finansavtaler.

(2) Partene kan forelegge avtalen for Kongen til godkjenning. Har Kongen godkjent nemndas vedtekter, gjelder bestemmelsene i tredje til femte ledd.

(3) Kunden kan kreve nemndsbehandling av enhver tvist hvor nemnda er kompetent, såfremt kunden har saklig interesse i å få nemndas uttalelse i saken. Tvist om urettmessig belastning av konto eller urettmessig bruk av betalingsinstrument, jf. § 37, kan også institusjonen bringe inn for nemnda.

(4) Så lenge en tvist er til behandling i nemnda, kan ikke en part bringe den inn for de alminnelige domstoler. Bestemmelsen i første punktum er likevel ikke til hinder for tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring etter tvangsfullbyrdesloven.

(5) En sak som nemnda har realitetsbehandlet, kan bringes direkte inn for herreds- eller byrett.

§ 5 Avtale om tvisteløsning

(1) En finansavtale med en forbruker skal inneholde opplysning om tvisteordning som nevnt i § 4. En forbruker kan ikke fraskrive seg adgangen til å kreve nemndsbehandling.

(2) En forbruker kan ikke på forhånd avtale voldgift. Dersom ikke annet følger av lov, kan en forbruker heller ikke på forhånd vedta annet verneting enn de lovbestemte.

§ 6 Sletting av pantheftelser m.v.

(1) Når en fordring er innfridd eller for øvrig bortfalt, skal kreditor sørge for sletting eller frigivelse av

pant og annen sikkerhet for fordringen, dersom ikke annet er avtalt i forbindelse med innfrielsen. Kausjonsdokument skal leveres tilbake til kausjonisten.

(2) Gjeldsbrev og annet dokument som har tjent som bevis for långiverens fordring, skal gjøres ugyldig og leveres tilbake til låntakeren.

§ 7 Brudd på andre avtaler

(1) Institusjonen kan ikke i en finansavtale med en forbruker betinge seg rett til å heve eller si opp avtalen eller til å anse fordring i henhold til avtalen som forfalt, på grunn av at kunden har misligholdt en annen avtale eller fordring.

(2) Hvis kunden overfor institusjonen har handlet klart i strid med redelighet og god tro, har institusjonen slik rett som nevnt i første ledd uten hensyn til om forbehold er inntatt i finansavtalen. Det samme gjelder andre institusjoner i samme konsern dersom dette er saklig begrunnet.

§ 8 Bruk av elektronisk kommunikasjon og elektroniske medier

(1) Krav i eller i medhold av denne loven om at opplysninger eller meldinger skal gis skriftlig, er ikke til hinder for bruk av elektronisk kommunikasjon dersom kunden ønsker dette.

(2) Krav i eller i medhold av denne loven om at en avtale skal inngås skriftlig, er ikke til hinder for at avtalen inngås ved hjelp av et elektronisk medium dersom kunden ønsker dette, og

- a) avtalens innhold i sin helhet er tilgjengelig for kunden ved avtaleinngåelsen, og
- b) det er benyttet en betryggende metode for å autentisere inngåelsen av en avtale med det angitte innhold.

Kapittel 2 Innskudd og betalingsoppdrag

I Innledende bestemmelser

§ 9 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder for avtaler om innskudd og for bruk av innskuddskonto i finansinstitusjoner eller lignende institusjoner som nevnt i § 1 annet ledd. Dersom det er knyttet en kredittordning til en innskuddskonto, gjelder også reglene i kapittel 3.

(2) Bestemmelsene i avsnitt VI gjelder forholdet mellom betaleren og mottakeren ved betalingsoverføringer.

(3) Kongen fastsetter i forskrift særlige regler om betalingsoppdrag til og fra utlandet.

(4) Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler om innenlandske valutatransaksjoner. § 27 og § 41 annet ledd gjelder bare ved innenlandske valutatransaksjoner dersom det er bestemt i en slik forskrift.

§ 10 Særlige innskuddsformer

(1) Bestemmelsene om innskudd i dette kapitlet gjelder ikke for

- a) forsikringsavtale
- b) pensjonsspareavtale
- c) avtale om innskudd i verdipapirfond.

(2) Bestemmelsene om innskudd i dette kapitlet gjelder tilsvarende for innlån til finansinstitusjoner eller lignende institusjoner, med unntak av

- a) lån ved ihendehaverobligasjoner og sertifikater
- b) ansvarlig lån.

§ 11 Betalingsoppdrag som ikke skal belastes innskuddskonto

(1) For betalingsoppdrag som ikke skal belastes innskuddskonto, gjelder bestemmelsene i §§ 12, 13, 14, 28, 29 annet ledd og avsnitt V, VI og VII tilsvarende.

(2) Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder ikke for forhåndsbetalte elektroniske kort dersom ikke kortet kan brukes til å disponere en innskuddskonto. Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler om forhåndsbetalte elektroniske kort.

§ 12 Definisjoner

I dette kapitlet betyr

- a) *betalingsoppdrag*: oppdrag om uttak eller overføring av betalingsmidler
- b) *betalingsmidler*: pengesedler og mynter (kontanter), samt innskudd og kreditt på konto i en finansinstitusjon eller en lignende institusjon som kan disponeres ved bruk av betalingsinstrumenter
- c) *betalingsinstrument*: sjekk, giroblankett, betalingskort eller annet særskilt hjelpemiddel for uttak eller overføring av betalingsmidler
- d) *betalingskort*: elektronisk eller manuelt benyttet uttaks-, debet- og kredittkort eller lignende kort for uttak eller overføring av betalingsmidler
- e) *virkedag*: hver av ukedagene fra og med mandag til og med fredag med unntak av helligdager og offentlige høytidsdager.

§ 13 Alminnelige vilkår

(1) De alminnelige vilkår for innskudd og betalingsoppdrag som en institusjon benytter, skal holdes tilgjengelig for kundene på ekspedisjonsstedene.

(2) Alminnelige vilkår for betalingsoppdrag skal opplyse om høyeste antall virkedager for å gjennomføre betalingsoppdrag.

§ 14 Avvisning av kunder

(1) Institusjonen kan ikke uten saklig grunn avslå å ta imot innskudd eller utføre betalingsoppdrag på vanlige vilkår.

(2) Kunden skal underrettes om avslag uten ugrunnet opphold når ikke annet er bestemt i eller i

medhold av lov. Underretningen om avslag skal inneholde opplysning om tvisteordning som er etablert etter § 4.

II Avtalen

§ 15 Opplysningsplikt m.v.

(1) Institusjonen skal veilede kunden i valget mellom de ulike typer av innskuddskontoer som den tilbyr.

(2) Før det blir inngått en kontoavtale med en forbruker, skal institusjonen skriftlig opplyse kunden om

- a) nominell årlig rente, samt for andre kontoer enn brukskontoer nevnt i § 30 annet ledd annet punktum, representative eksempler på effektiv rente
- b) kostnader ved å etablere, ha eller avvikle kontoen, betalingsinstrument knyttet til den eller annen del av kontoforholdet
- c) kostnader som påløper ved å bruke kontoen og betalingsinstrument knyttet til den
- d) regler om hvordan kontoen og betalingsinstrument knyttet til kontoen kan brukes, herunder krav til legitimasjon
- e) reklamasjonsplikten som følger av § 37 første ledd
- f) begrensninger i kontohaverens adgang til straks å si opp avtalen og til å ta ut midler fra kontoen, jf. §§ 21 første ledd og 24 tredje ledd
- g) ansvar og risiko ved bruk av kontoen og for andres urettmessige bruk av den
- h) tidspunktet for godskriving av renter, såfremt renter ikke skal godskrives ved årets utgang
- i) hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti.

(3) Skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i annet ledd, skal være tilgjengelig for alle kunder. Brosjyrer og lignende markedsføringsmateriell om innskudd og betalingsoppdrag skal alltid inneholde opplysninger om som nevnt i annet ledd bokstav a, b, c, f og h.

§ 16 Kontoavtalen

(1) Kontoavtalen skal være skriftlig. Den skal inneholde navn og adresse samt fødselsnummer eller organisasjonsnummer på kontohaveren og enhver som skal disponere kontoen. Dersom slikt nummer ikke eksisterer, skal fødselsdato eller annen entydig identifikasjon benyttes.

(2) Kontoavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd bokstav a til i. En kontoavtale med en forbruker skal inneholde opplysning om tvisteordning som er etablert etter § 4. Opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd som institusjonen har gitt før avtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av kontoavtalen.

(3) Et vilkår som ikke er tatt inn i kontoavtalen, er ikke bindende for kontohaveren med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er vedtatt av kontohaveren.

(4) Institusjonen skal gi kontohaveren et eksemplar av avtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for kontohaveren.

(5) Kongen kan gi nærmere regler om krav til innholdet i kontoavtalen og om gjennomføring og avgrensning av opplysningsplikten etter § 15.

§ 17 Ihendehaverklausul

Innskuddsbok kan ikke inneholde vilkår om at institusjonen med befriende virkning kan utbetale penger til den som har innskuddsboken i hende (ihendehaverklausul).

§ 18 Endring av kontoavtalen

(1) Er partene enige om å endre kontoavtalen, gjelder §§ 15 og 16 tilsvarende så langt de passer.

(2) Institusjonen kan ikke i en kontoavtale med en forbruker forbeholde seg rett til ensidig å endre avtalevilkår til skade for kontohaveren, med unntak av

- a) nedsettelse av rentesats
- b) økning av gebyrer for å ha eller bruke kontoen eller betalingsinstrument knyttet til denne.

(3) Institusjonen kan uten hensyn til om forbehold er tatt inn i kontoavtalen, øke satsene for overtrekksrente og purregebyr ved urettmessig overtrekk.

§ 19 Varsel om ensidig endring av avtalevilkårene

(1) Endring av vilkårene i kontoavtalen til kontohaverens skade kan tidligst settes i verk to uker etter at institusjonen har sendt skriftlig varsel til kontohaveren om endringen.

(2) Varsel om endring av rentesatser og gebyrer skal opplyse om

- a) hva endringene går ut på
- b) kontohaverens rett til å si opp avtalen og få utbetalt innestående på kontoen med tillegg av påløpte renter, og i den forbindelse hvilke regler som gjelder for avviklingsvederlag og forhåndsbetalt periodeavgift.

(3) Varsel om endring kan tas med i kontoutskrift.

(4) For andre typer innskuddskontoer enn brukskonto som nevnt i § 30 annet ledd annet punktum, kan varsel unnlates når saldo på konto utgjør mindre enn kr 1 000 med mindre Kongen i forskrift fastsetter et annet beløp.

§ 20 Vederlag ved avvikling

Institusjonen kan bare kreve vederlag (gebyr) for avvikling av kontoforholdet eller deler av dette i den utstrekning dette følger av kontoavtalen. Når kunden er en forbruker, må opplysning om slikt vederlag være gitt på forhånd, jf. § 15 annet ledd bokstav b. Vederlagets størrelse skal ikke overstige antatte kostnader ved avviklingen.

§ 21 Kontohaverens oppsigelse og heving

(1) Når ikke annet er avtalt, jf. § 24 tredje ledd, kan kontohaveren si opp kontoavtalen uten forhåndsvarsel for å få avviklet kontoforholdet.

(2) En bestemmelse i kontoavtalen som begrenser kontohaverens rett til å si opp avtalen, kan ikke gjøres gjeldende dersom institusjonen ensidig endrer avtalevilkår til kontohaverens skade, jf. § 18 annet ledd, og kontohaveren sier opp kontoavtalen innen fire uker etter at varsel etter § 19 er sendt til kontohaveren.

(3) Uten hensyn til hva som er avtalt i kontoavtalen, kan kontohaveren heve avtalen dersom det fra institusjonens side foreligger vesentlig brudd på opplysningsplikten eller kontoavtalen. Krav om heving må fremsettes innen rimelig tid etter at kontohaveren ble eller burde ha blitt klar over hevingsgrunnen.

(4) Avsluttes kontoforholdet etter tredje ledd, har kontohaveren rett til å få utbetalt pengene på kontoen med påløpte renter og uten fradrag for vederlag som nevnt i § 20. Det samme gjelder når institusjonen foretar en ikke uvesentlig endring av rente- eller gebyrsatser og kontohaveren sier opp innen slik frist som nevnt i annet ledd. Kontohaveren har i disse tilfeller også rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av forhåndsbetalt periodeavgift.

§ 22 Institusjonens oppsigelse og heving

(1) Institusjonen kan skriftlig si opp avtalen med minst fire ukers varsel dersom det foreligger saklig grunn og det ikke er avtalt lengre bindingstid. Grunnen til oppsigelsen skal opplyses. § 21 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(2) Institusjonen kan skriftlig heve avtalen ved vesentlig mislighold fra kontohaverens side. Grunnen til hevingen skal opplyses.

§ 23 Konto som ikke brukes

(1) Er det ikke satt inn eller tatt ut noe på en innskuddskonto i løpet av ti år, skal institusjonen gi melding om kontoen i rekommandert brev til kontohaverens eller arvingenes sist kjente adresse. Meldingen skal opplyse om når foreldelsesfristen etter foreldelsesloven § 4 begynner å løpe, når fristen vil løpe ut, og hva som kreves for å avbryte fristen.

(2) Nødvendige kostnader for å komme i kontakt med kontohaveren eller arvingene etter bestemmelsen i foreldelsesloven § 4 første ledd tredje punktum kan belastes kontoen.

III Bruk av konto, betalingsoppdrag m.v.

§ 24 Disponering av konto

(1) Kontohaveren kan bruke kontoen til innskudd, uttak og betalingsoverføringer i samsvar med kontoavtalen.

(2) Innskudd på brukskonto som nevnt i § 30 annet ledd annet punktum kan disponeres når det er godskrevet kontoen. Innskudd i kontanter på slik konto kan straks heves på institusjonens ekspedisjonssteder.

(3) For andre typer innskuddskontoer enn nevnt i annet ledd kan kontoavtalen fastsette oppsigelsestid og bindingstid for innskudd.

§ 25 Umyndig kontohaver

(1) Umyndiges midler som bare kan disponeres av verge eller overformynderi, skal ikke settes inn på konto som den umyndige har rett til å disponere på egen hånd.

(2) Opplysninger som institusjonen etter loven her skal meddele kontohaveren, skal gis verge eller overformynderiet med mindre opplysningene gjelder midler den umyndige har rett til å disponere over på egen hånd.

(3) Har en umyndig kontohaver flere verger, disponerer de kontoen i fellesskap med mindre de skriftlig har gitt melding om noe annet.

§ 26 Avtale om belastningsfullmakt

(1) Denne bestemmelsen gjelder for

- avtale mellom kontohaveren og institusjonen om fast betalingsoppdrag der belastning skal kunne skje etter krav fra betalingsmottakeren eller foretas av institusjonen av eget tiltak
- avtale mellom kontohaveren og betalingsmottakeren om at kontoen gjentatte ganger skal kunne belastes etter krav fra betalingsmottakeren.

(2) Kontohaveren skal gi institusjonen skriftlig melding om avtale som nevnt i første ledd bokstav b.

(3) Institusjonen skal påse at de belastninger som foretas, ligger innenfor avtalens grenser.

(4) Avtalen skal på en entydig måte identifisere betalingsmottakeren. For hver betalingsmottaker skal avtalen angi en høyeste belastningsgrense og det tidsrommet belastningsgrensen knytter seg til.

(5) Dersom ikke annet er uttrykkelig avtalt, skal institusjonen sørge for at varsel sendes til kontohaveren senest sju virkedager før belastningen finner sted. Varslet skal opplyse om tidspunktet for når belastningen vil finne sted, om betalingsmottakeren og om beløpets størrelse. Varslet kan tas med i kontoutskrift som nevnt i § 30 annet ledd annet punktum.

(6) Kontohaveren kan endre eller tilbakekalle fullmakten ved melding til institusjonen. Institusjonen skal gjennomføre endringen eller tilbakekallet senest første virkedag etter at meldingen er kommet fram.

§ 27 Renteberegning ved godskriving og belastning av konto

(1) Ved innskudd i kontanter skal renter av beløpet godskrives senest fra og med første kalenderdag etter at innskuddet ble foretatt. Ved annen godskri-

ving av konto skal renter av beløpet godskrives fra og med oppgjørsdagen.

(2) Ved uttak i kontanter skal renter av beløpet godskrives til og med siste kalenderdag før uttaket. Ved uttak i kontanter på lørdag, helligdag eller offentlig høytidsdag skal renter av beløpet godskrives til og med siste kalenderdag før siste virkedag før uttaket. Ved annen belastning av konto skal renter av beløpet godskrives til og med kalenderdagen før oppgjørsdagen.

(3) Med oppgjørsdagen menes den kalenderdagen da godskriving eller belastning av kontoer kan inngå i oppgjøret mellom institusjonene og Norges Bank eller på annen måte gjøres opp institusjonene imellom. Ved overføring innen samme institusjon forstås med oppgjørsdag den dag godskriving og belastning av kontoene skjer.

(4) Kongen kan gi forskrift med regler om renteberegning på særlige områder og regler til utfylling og avgrensning av paragrafen her.

§ 28 Tilbakekall og endring

(1) Tilbakekaller eller endrer betaleren et betalingsoppdrag, skal den institusjonen som forestår betalingsoverføringen, medvirke til dette. For en bestemt type betalingsoppdrag kan det likevel avtales at betaleren ikke skal kunne kreve tilbakekall eller endring.

(2) Et betalingsoppdrag kan ikke tilbakekalles eller endres etter at betaling har skjedd, jf. § 39 første ledd.

(3) For tilbakekall av sjekker gjelder reglene i sjekkløven.

§ 29 Tilbakeholdsrett og motregning

(1) Institusjonen kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i innestående på konto, unntatt for forfalte krav som springer ut av kontoavtalen. Institusjonen kan likevel utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning for krav som er oppstått som følge av et straffbart forhold.

(2) Institusjonen kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i betalingsmidler som institusjonen har til disposisjon for å utføre betalingsoppdrag.

(3) Retting av feilaktige godskrivinger reguleres av § 31.

(4) Reglene i paragrafen her er ikke til hinder for at det etter ellers gjeldende regler stiftes særskilt sikkerhetsrett i innskudd.

IV Føring av konto

§ 30 Kontoinformasjon

(1) Institusjonen skal jevnlig, og minst én gang i året, skriftlig informere kontohaveren om rente- og

gebyrsatser for alternative typer innskuddskontoer som institusjonen tilbyr.

(2) Kontoutskrift skal sendes kontohaveren etter årets utgang. For lønnskonto, driftskonto og lignende brukskonto skal kontoutskrift sendes minst hver måned dersom det har vært bevegelse på kontoen.

(3) Hver kontoutskrift skal inneholde saldo, alle bevegelser på kontoen siden forrige utskrift, tidspunkter for renteberegninger for de enkelte bevegelser, gebyrer siden forrige utskrift og samlet fra siste årsskifte, påløpte renter og de rente- og gebyrsatser som gjelder for kontoforholdet. Navn på betalingsmottakere skal om mulig opplyses.

(4) Dersom kontohaveren har fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen og i god tro har belastet kontoen for større beløp enn disponibelt, kan institusjonen ikke kreve overtrekksrente av kontohaveren før kontohaveren har fått rimelig tid til å rette på forholdet.

§ 31 Feilaktig godskriving av konto

(1) Hvis institusjonen ved en feil har godskrevet uriktig konto eller uriktig beløp, kan institusjonen rette feilen ved å belaste kontoen innen utløpet av tredje virkedag deretter. Det samme gjelder dersom en institusjon ved en feil har godskrevet en konto i annen institusjon for så vidt den har adgang til å rette feilen i forhold til denne institusjonen.

(2) Institusjonens adgang til å rette feil etter første ledd gjelder ikke dersom godskriving av kontoen har skjedd i samsvar med oppdrag fra en tredjeperson.

(3) Hvis godskriving som nevnt i første ledd har sammenheng med straffbart forhold fra betalingsmottakerens side, eller fra en annen som har rett til å belaste betalingsmottakerens konto, kan institusjonen i alle tilfelle foreta retting av kontoen.

(4) At institusjonen ikke har adgang til å foreta retting av kontoen etter paragrafen her, er ikke til hinder for at institusjonen kan kreve tilbakesøking etter alminnelige regler.

§ 32 Feilaktig belastning av konto

(1) Hvis institusjonen ved en feil har belastet en konto, skal den uten ugrunnet opphold godskrive kontoen for et tilsvarende beløp.

(2) Institusjonen plikter uten hensyn til skyld å erstatte rentetap og annet direkte tap som er oppstått ved den feilaktige belastningen.

(3) For indirekte tap svarer institusjonen etter alminnelige erstatningsregler.

§ 33 Melding om feil

Oppdager institusjonen at en konto er feilaktig godskrevet eller belastet, skal kontohaveren underrettes uten ugrunnet opphold. Dersom feilen er rettet på en slik måte at det ikke er noen reell mulighet for at

kontohaveren kan ha fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen, er det likevel tilstrekkelig at underretningen gis i forbindelse med en konto-utskrift.

V Andres misbruk av konto og betalingsinstrument

§ 34 Andres misbruk av konto m.v.

(1) Kontohaveren er ikke ansvarlig for andres urettmessige uttak eller annen belastning med mindre den som har foretatt disposisjonen, har legitimert seg i samsvar med reglene i kontoavtalen, og belastningen har vært mulig som følge av forsett eller grov uaktsomhet fra kontohaveren eller fra noen som etter kontoavtalen har rett til å belaste kontoen.

(2) Ansvar etter første ledd er begrenset til disponibelt beløp på kontoen på belastningstidspunktet. Er misbruk skjedd ved bruk av elektroniske betalingsinstrumenter innenlands, kan ansvaret heller ikke overskride belastningsgrenser som gjelder for den eller de bruksmåter som er benyttet. Begrensningene i leddet her gjelder ikke dersom kontohaveren eller noen som etter kontoavtalen har rett til å belaste kontoen, har medvirket forsettlig til at vedkommende kunne legitimere seg.

(3) Kontohaveren svarer ikke for andres urettmessige bruk som finner sted etter at institusjonen har fått varsel om forhold som skaper særlig fare for misbruk, som f.eks. at et betalingsinstrument er kommet bort eller at kode eller annen sikkerhetsprosedyre kan ha blitt tilgjengelig for uvedkommende. Kontohaveren er likevel ansvarlig dersom kontohaveren eller noen som etter kontoavtalen har rett til å belaste kontoen, forsettlig har muliggjort bruken.

(4) Uten hensyn til reglene i denne paragrafen er kontohaveren i alle tilfelle ansvarlig for tap som skyldes at kontohaveren eller noen som etter kontoavtalen har rett til å belaste kontoen, har utvist eller medvirket til svik mot institusjonen.

(5) Ansvar ved misbruk av betalingskort er regulert i § 35.

§ 35 Misbruk av betalingskort

(1) Kontohaveren svarer med inntil kr 800 for tap som skyldes andres urettmessige bruk av betalingskort når tilhørende personlig kode eller annen lignende sikkerhetsprosedyre er brukt.

(2) Kontohaveren svarer med inntil kr 8 000 for tap som skyldes andres urettmessige bruk av betalingskort dersom

- a) kontohaveren eller noen betalingskortet er overlatt til, ved grov uaktsomhet har muliggjort misbruket, eller
- b) misbruket er muliggjort fordi kontohaveren eller noen betalingskortet er overlatt til, har unnlatt å underrette institusjonen snarest mulig etter å ha fått kjennskap til at betalingskortet er kommet

bort eller innen rimelig tid etter at dette burde vært oppdaget.

(3) Er misbruk av elektronisk betalingskort skjedd innenlands, kan ansvaret etter annet ledd ikke overskride de belastningsgrenser som gjelder for den eller de bruksmåter som er benyttet.

(4) Begrensningene i annet og tredje ledd gjelder ikke dersom kontohaveren eller noen kortet er overlatt til, forsettlig har muliggjort bruken av kortet. Begrensningene gjelder heller ikke for tap som er oppstått som følge av at kontohaveren eller noen kortet er overlatt til, har unnlatt å underrette institusjonen snarest mulig etter å ha fått kjennskap til irregulær bruk av kortet.

(5) § 34 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende for kontohaverens ansvar etter paragrafen her.

(6) Kongen kan i forskrift bestemme at reglene i paragrafen her skal gjelde helt eller delvis for andre typer betalingsinstrumenter.

§ 36 Lemping av kontohaverens ansvar

(1) Ansvar etter §§ 34 og 35 kan lempes dersom måten kontoen kan disponeres på ikke er betryggende, eller dersom betalings- eller kontokortsystemet ikke oppfyller forsvarlige standarder for identifikasjons-, kontroll- og varslingsrutiner, og den urettmessige belastning eller misbruket har sammenheng med dette. Det kan også tas hensyn til manglende aktsomhet eller andre forhold på institusjonens side som har medvirket til at den urettmessige belastningen eller misbruket kunne skje.

(2) Kontohaverens ansvar kan også nedsettes dersom en leverandør av varer eller tjenester som har mottatt betalingen, forsto eller burde forstå at bruken av betalingsinstrumentet var urettmessig.

§ 37 Reklamasjon. Tilbakeføring

(1) I den utstrekning kontohaveren ut fra reglene i § 34 eller § 35 bestrider å ha ansvar for en belastning, skal institusjonen tilbakeføre beløpet og erstatte rentetap fra belastningstidspunktet, forutsatt at kontohaveren setter frem krav om tilbakeføring uten ugrunnet opphold etter at denne ble eller burde ha blitt kjent med forholdet. Plikten til tilbakeføring etter første punktum gjelder ikke for egenandel etter § 35 første ledd.

(2) Første ledd gjelder ikke dersom

- a) kontohaveren skriftlig har erkjent ansvar for belastningen, eller
- b) institusjonen innen fire uker fra mottakelse av skriftlig innsigelse fra kontohaveren har anlagt søksmål eller brakt saken inn for en nemnd som nevnt i § 4 første ledd.

(3) Blir saken avvist av en nemnd eller en domstol, løper en ny frist på fire uker, fra den dagen institusjonen ble kjent med avvisningen.

VI Forholdet mellom betaler og mottaker ved betalingsoverføringer

§ 38 Oppgjørsmåte

(1) Betaling kan foretas ved overføring av beløpet til mottakerens konto med mindre annet er avtalt eller mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter.

(2) Mottakeren kan gi nærmere anvisning om betalingsmåten, dersom dette ikke medfører vesentlig merutgift eller andre ulemper for betaleren.

(3) En forbruker har alltid rett til å foreta oppgjør med tvungne betalingsmidler hos betalingsmottakeren.

§ 39 Tid og sted for betaling

(1) Dersom betaleren har rett til å foreta oppgjør ved overføring til mottakerens konto, anses betalingen for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens institusjon. Ved overføring innen samme institusjon anses betaling for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens konto. Når oppgjør skal skje ved utbetaling i kontanter, anses betalingen for å ha skjedd når beløpet er stilt til mottakerens disposisjon gjennom bank på mottakerens sted og melding om dette er kommet frem til mottakeren.

(2) Dersom ikke annet er avtalt, anses dessuten en fastsatt betalingsfrist for å være avbrutt

- a) ved betaling fra forbruker når betalerens oppdrag er mottatt av en finansinstitusjon
- b) når mottakeren mottar og aksepterer sjekk eller annet betalingsmiddel.

(3) Dersom et mottatt betalingsoppdrag ikke skal utføres straks, regnes avbruddet av betalingsfristen fra den avtalte betalingsdagen.

(4) Betalingsfristen avbrytes ikke dersom betalingsoppdraget ikke blir gjennomført og dette skyldes betalerens eget forhold. Institusjonen skal i så fall varsle betaleren om dette uten ugrunnet opphold, med mindre annet er bestemt i eller i medhold av lov.

VII Forsinkelse av betalingsoverføringer

§ 40 Ansvar for betalingsmidler

Den institusjonen som har påtatt seg betalingsoppdraget, er ansvarlig overfor betaleren for det beløp som skal overføres fra betalingsmidlene er stilt til disposisjon og inntil betalingen anses å være skjedd etter § 39.

§ 41 Rentetap

(1) De institusjonene som forestår betalingsoverføringen, er ansvarlige for rentetap som betaleren eller mottakeren har lidt som følge av at betalingsoverføringen forsinkes.

(2) Skal beløpet godskrives mottakerens konto, får reglene i § 27 første ledd annet punktum om renteberegning tilsvarende anvendelse. Dersom rentetapet

overstiger de renter som er gitt i medhold av § 27 første ledd annet punktum, kan mottakeren kreve mertaпет erstattet.

(3) En institusjon som har erstattet rentetap, kan kreve tapet dekket av den institusjonen som har forårsaket forsinkelsen.

(4) Dersom mottakeren krever forsinkelsesrente eller annen erstatning av betaleren på grunn av forsinket betaling, skal det i kravet gjøres fradrag for renter som mottakeren har mottatt fra institusjonen.

§ 42 Annet tap

(1) De institusjonene som forestår betalingsoverføringen, er ansvarlige for annet direkte tap, herunder kurstap, inkassogebyrer o.l., som betaleren eller mottakeren er påført som følge av forsinket betalingsoverføring. Dette gjelder likevel ikke dersom institusjonen godtgjør at forsinkelsen skyldes en hindring utenfor dens kontroll som den ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller unngå eller overvinne følgene av. Ansvarsfriheten etter foregående punktum gjelder så lenge hindringen varer.

(2) Har institusjonen gitt en medhjelper i oppdrag å medvirke til gjennomføringen av et betalingsoppdrag og feilen eller forsinkelsen skyldes medhjelperen, blir institusjonen fri for ansvar bare om også medhjelperen vil være fritatt etter reglene i første ledd.

(3) For indirekte tap som betaleren eller mottakeren har lidt, er institusjonen ansvarlig dersom tapet er voldt ved grov uaktsomhet eller forsett fra institusjonens side.

(4) Dersom institusjonen særskilt har påtatt seg ubetinget ansvar for at betaling skal være kommet fram til mottakeren innen en bestemt frist, kan kunden uten hensyn til reglene i paragrafen her kreve tapet erstattet av institusjonen.

§ 43 Lemping av institusjonens ansvar

Dersom betaleren eller mottakeren har medvirket til at betalingsoverføringen forsinkes, kan institusjonens ansvar etter §§ 40 til 42 lempes.

Kapittel 3 Låneavtaler m.v.

§ 44 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder for avtaler om lån hvor finansinstitusjoner eller lignende institusjoner som nevnt i § 1 annet ledd er långiver.

(2) Bestemmelsene gjelder tilsvarende for lignende kreditt, men likevel ikke for kreditt som omfattes av kredittkjøpsloven. Bestemmelsene gjelder ikke for avtale om leiefinansiering eller avtale om faktoring.

(3) Har en institusjon stilt garanti e.l. for lån til en forbruker, gjelder §§ 48 og 52 tilsvarende i forholdet mellom institusjonen og forbrukeren så langt de passer.

§ 45 Overdragelse

(1) Uten særskilt samtykke fra låntakeren kan långiverens fordring bare overdras til en finansinstitusjon eller til en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd bokstav a, d, e, f eller g.

(2) Når långiverens fordring overdras, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom låntakeren og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov. Långiveren skal varsle låntakeren om overdragelsen.

§ 46 Långiverens opplysningsplikt

(1) Før det blir inngått avtale om nedbetalingslån, herunder annuitetslån, med en forbruker, skal långiveren skriftlig opplyse låntakeren om

- a) effektiv årlig rente
- b) nominell årlig rente, samt gebyrer og andre låne-kostnader som skal belastes låntakeren
- c) størrelsen, antall og forfallstid for innbetalinger i hele låneperioden, hvordan forholdet mellom avdrag, renter og andre kostnader ved hver innbetaling vil være samt det samlede beløp som skal betales
- d) forbehold i avtalen om endring av renter, gebyrer og andre kostnader, jf. § 49
- e) låntakerens rett til førtidig tilbakebetaling, samt kostnader m.v. som kan påløpe om retten brukes.

(2) Før det blir inngått avtale med en forbruker om rammekreditt, skal långiveren skriftlig gi låntakeren opplysninger som bestemt i første ledd bokstav b, d og e samt om

- a) kredittens maksimumsbeløp
- b) effektiv årlig rente ved ulike måter å utnytte lånet på.

(3) Skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i første eller annet ledd skal være tilgjengelig for enhver låntaker før låneavtale inngås. Låntakeren kan også kreve å få tilsvarende opplysninger under låneforholdet. Beregningen av effektiv årlig rente skjer da med utgangspunkt i forholdene når slikt krav fremsettes av låntakeren.

§ 47 Plikt til å frarå

Dersom långiveren før låneavtale inngås med en forbruker eller lånet utbetales til denne, må anta at økonomisk evne eller andre forhold på låntakerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp lånet, skal långiveren skriftlig underrette låntakeren om dette. Gjør långiveren ikke det, kan låntakerens forpliktelser lempes for så vidt dette finnes rimelig.

§ 48 Låneavtalen

(1) Låneavtalen skal være skriftlig. Den skal angi alle kostnader som låntakeren skal dekke, også slike kostnader som ikke inngår i beregningsgrunnlaget for effektiv årlig rente.

(2) Låneavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav a, b, d og e. Ved kassakreditt eller annen rammekreditt skal avtalen inneholde opplysninger som nevnt i § 46 annet ledd. En låneavtale med en forbruker skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav c og om tvisteordning som nevnt i § 4. Opplysninger som nevnt i § 46 som institusjonen har gitt før avtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av låneavtalen.

(3) Et vilkår som ikke er tatt inn i låneavtalen, er ikke bindende for kunden med mindre långiveren godtgjør at vilkåret er vedtatt av kunden.

(4) Långiveren skal gi låntakeren et eksemplar av låneavtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for låntakeren.

(5) Er det overfor en forbruker ikke på forhånd gitt opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav d, jf. annet ledd, kan forbehold i avtalen om å endre rente, gebyrer eller andre kostnader, ikke utøves til skade for låntakeren før etter tre år, med mindre det er klart at låntakeren før avtalen ble inngått var kjent med endringsadgangen. Dersom långiveren på forhånd har oppgitt rentesats overfor en forbruker uten å angi både nominell og effektiv årlig rente etter § 46 første eller annet ledd, skal den oppgitte renten i inntil tre år anses som effektiv rente, med mindre det er klart at låntakeren ikke er villedet.

(6) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om krav til innholdet i låneavtalen, om gjennomføring og avgrensning av opplysningsplikten etter § 46 og om bruk og godkjenning av formularer.

§ 49 Endring av lånevilkårene

(1) Er partene enige om å endre låneavtalen, gjelder §§ 46 og 48 tilsvarende så langt de passer.

(2) I en låneavtale med en forbruker kan ikke långiveren forbeholde seg rett til ensidig å endre lånevilkårene til skade for forbrukeren, med unntak av økning av rentesats, gebyrer og andre kostnader. Forbeholdet skal angi betingelsene for at endring kan foretas. Endring av lånevilkårene etter leddet her kan bare iverksettes dersom endringen er saklig begrunnet. Kongen kan fastsette nærmere regler om betingelsene for endring til låntakerens skade.

(3) Ved fastsetting av rentesats, gebyrer og andre kostnader skal det ikke skje urimelig forskjellsbehandling mellom institusjonens kunder.

(4) Når ikke annet avtales, skal avtalt løpetid på annuitetslån beholdes når renten endres. Når låntakeren er forbruker, skal låntakeren være varslet etter § 50 før avtale om forlenget løpetid ved økning av rentesatsen kan inngås med låntakeren.

§ 50 Varsel om endring m.v.

(1) Før långiveren ensidig endrer lånevilkårene, skal låntakeren varsles skriftlig. Varslet skal opplyse

om hva endringen går ut på, om hva som er begrunnelsen for endringen, og om kundens rett til førtidig tilbakebetaling, samt om hvilke kostnader som påløper ved dette, jf. § 53.

(2) Endres rentesatsen, gebyrer eller andre kostnader for avtale om nedbetalingslån, herunder annuitetslån, skal varslet inneholde opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav a og b samt opplysninger om hvilken betydning endringene vil få for lånets avdrags- og renteterminer (låneprofilen) frem til siste avdrag. For kassakreditt eller lignende rammekreditt skal varsel om slike endringer inneholde opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav b og § 46 annet ledd bokstav b. Effektiv årlig rente skal beregnes etter forholdene når endringen settes i verk.

(3) Når låntakeren er forbruker, kan endring av vilkårene etter § 49 annet ledd settes i verk tidligst seks uker etter at institusjonen har sendt skriftlig varsel til forbrukeren om endringen. Kortere frist kan benyttes når renteendring skjer som en følge av at det er inntruffet en vesentlig endring i pengemarkedsrenten, obligasjonsrenten eller det generelle rentenivå for institusjonenes innlån.

(4) Tredje ledd gjelder ikke for lån hvor rentesatsen, gebyrer eller andre kostnader bare kan reguleres på bestemte tidspunkter fastsatt i låneavtalen. For slike lån skal långiveren

- a) senest seks uker før reguleringstidspunktet gi forbrukeren skriftlig varsel med angivelse av rentesats, gebyrer og andre kostnader i samsvar med § 46 første ledd bokstav a og b, som ville ha blitt krevd for et tilsvarende lån regulert på varslings-tidspunktet
- b) senest 14 dager før reguleringstidspunktet gi forbrukeren skriftlig tilbud med slike opplysninger som nevnt i annet ledd, og med opplysning om at renter for neste rentebindingsperiode vil være i samsvar med tilbudet, med mindre forbrukeren innen en frist som er fastsatt i tilbudet og som ikke kan være kortere enn 14 dager fra tilbudet ble sendt, har varslet långiveren om førtidig tilbakebetaling.

§ 51 Renter ved forsinket betaling

Ved forsinket betaling kan långiveren kreve forsinkelsesrenter. I den utstrekning forsinkelsesrenter ikke er særskilt regulert i låneavtalen, gjelder lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling. Når låntakeren er forbruker, kan det ikke avtales vilkår som stiller låntakeren dårligere enn det som følger av lov om renter ved forsinket betaling.

§ 52 Førtidig forfall

(1) Långiveren kan kreve at lånet blir innfridd før forfallstiden dersom

- a) låntakeren vesentlig misligholder låneavtalen

- b) det blir åpnet konkurs eller gjeldsforhandling etter konkurslovens regler hos låntakeren
- c) låntakeren avgår ved døden uten at det innen rimelig frist foreligger eller etter varsel blir stilt betryggende sikkerhet for oppfyllelse
- d) låntakeren har stilt pant som sikkerhet for pengekravet, og vilkårene i panteloven § 1-9 eller sjøloven § 44 er oppfylt.

(2) Dersom det ut fra låntakerens handlemåte eller alvorlig svikt i låntakerens betalingsevne er klart at lånet vil bli vesentlig misligholdt, kan långiveren kreve at det uten ugrunnet opphold stilles betryggende sikkerhet for lånet eller rettidig betaling. Stilles ikke slik sikkerhet, kan långiveren kreve lånet innfridd ved påkrav. Bestemmelsen i dette ledd gjelder ikke for lån som allerede er betryggende sikret.

(3) Krav etter denne paragrafen skal fremsettes skriftlig og være begrunnet.

(4) Ved førtidig forfall etter denne paragrafen gjelder § 53 annet ledd og § 54 første ledd tilsvarende.

§ 53 Førtidig tilbakebetaling

(1) Låntakeren har rett til å tilbakebetale lånet helt eller delvis før avtalt forfallstid.

(2) Det skal bare betales lånekostnader for den benyttede kredittid, regnet frem til og med betalingsdagen. Så langt det følger av avtalen, kan institusjonen i tillegg kreve gebyr, begrenset til dekning av kostnadene ved den førtidige tilbakebetalingen. Institusjonen kan ikke kreve slikt gebyr når låntakeren er forbruker.

§ 54 Førtidig tilbakebetaling av fastrentelån m.v.

(1) For lån hvor rentesatsen, gebyrer og andre kostnader er bundet for hele lånets løpetid eller hvor slikt vederlag bare kan reguleres på bestemte tidspunkter fastsatt i låneavtalen, kan långiveren også kreve dekning av tap av renter eller annet vederlag i bindingsperioden dersom långiverens rettigheter følger av avtalen. Er låntakeren en forbruker, må låntakeren dessuten være gjort kjent med långiverens rettigheter før avtalen ble inngått, jf. § 46 første ledd bokstav e, jf. annet ledd.

(2) Første ledd gjelder ikke når en låntaker som er forbruker, har varslet långiveren om førtidig tilbakebetaling innen fristen angitt i tilbudet etter § 50 fjerde ledd bokstav b, eller dersom ingen frist er oppgitt, innen reguleringsdagen. Låntakeren må i tilfelle foreta tilbakebetaling senest på reguleringsdagen eller fire uker etter dette tidspunktet. For tiden etter reguleringstidspunktet betales markedsrente.

(3) Dersom långiveren etter avtalen kan kreve dekning av tap m.v. som nevnt i første ledd, skal låntakeren i tilsvarende utstrekning godskrives rentegevinst som långiveren oppnår. Retten til godskriving av rentegevinst kan fravikes i avtalen selv om låntakeren er en forbruker. Forbrukeren må i så fall være gjort

kjent med en slik fravikelse før avtalen ble inngått, jf. § 46 første ledd bokstav e, jf. annet ledd.

(4) Kongen kan i forskrift gi regler om beregning av renter eller annet vederlag etter paragrafen her.

§ 55 Om kreditorskifte og om forbud mot bruk av visse dokumenter

(1) Ved overdragelse eller pantsetting av långiverens fordring kan låntakeren overfor erververen eller pantaveren gjøre gjeldende de samme innsigelser og motkrav på grunnlag av låneavtalen som overfor den opprinnelige kreditor, når annet ikke er fastsatt i lov.

(2) Långiveren må ikke utstede eller motta veksel for en fordring mot en låntaker som er forbruker. Det samme gjelder for skylderklæring som ved overdragelse eller pantsetting kan avskjære eller innskrenke forbrukerens rett til å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav på grunnlag av låneavtalen.

§ 56 Kontoinformasjon

Kontoutskrift skal sendes låntakeren etter årets utgang. § 30 tredje ledd første punktum gjelder tilsvarende.

Kapittel 4 Kausjon

I Innledende bestemmelser

§ 57 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder når en finansinstitusjon eller en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd er kreditor etter kausjon stilt for lån eller annen kreditt. Kapitlet gjelder også når en forbruker stiller kausjon gjennom et meglerforetak, jf. § 75 tredje ledd annet punktum.

(2) Som kausjon regnes i dette kapitlet også pant stilt av en tredjeperson (realkausjon).

(3) Som forbruker regnes i dette kapitlet en fysisk person som kausjonerer for noen annens gjeld

- a) dersom kausjonens formål for kausjonisten ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet, eller
- b) kausjonen består i pant i formuesgode som ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet.

(4) Virksomhet som drives gjennom et aksjeselskap eller et annet selskap med begrenset ansvar, regnes ikke i seg selv som kausjonistens næringsvirksomhet etter tredje ledd. Når låntakeren er et selskap der kausjonisten har bestemmende innflytelse, kan likevel § 62, § 63, § 65 tredje ledd, § 67 annet og tredje ledd, § 73 og § 74 fravikes i kausjonsavtalen.

§ 58 Overdragelse

Overdras långiverens fordring på kausjonisten, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom kausjonisten og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov. Den

som overdrar fordringen, skal varsle kausjonisten om overdragelsen.

§ 59 Opplysningsplikt før inngåelse av kausjonsavtale m.v.

(1) Før det blir inngått avtale om kausjon med en forbruker, skal institusjonen skriftlig opplyse kausjonisten

- a) om den alminnelige risiko som knytter seg til kausjonsansvar
- b) om de lån og kreditter kausjonen skal omfatte og det tidsrom kausjonsansvaret skal gjelde
- c) om kausjonskravets størrelse eller det høyeste beløp som kausjonen skal sikre, og om kausjonisten i tillegg skal ha ansvar for renter og kostnader ved låntakerens mislighold, jf. §§ 72 og 73
- d) om pant eller annen sikkerhet som låntakeren eller en tredjeperson har stilt eller forutsettes å stille for långiverens fordring
- e) om det er forutsatt tegnet gjeldsforsikring og i tilfelle om vilkår som må være oppfylt for at gjeldsforsikring skal bli tegnet
- f) om den verdien av pant og annen sikkerhet som långiveren legger til grunn for låneforholdet, og som i forhold til kausjonisten skal utnyttes før kausjonsansvaret
- g) om kausjonen skal omfatte eldre gjeld og i tilfelle om gjelden er misligholdt
- h) om andre forhold som kausjonisten i samsvar med redelighet og god tro har krav på å bli opplyst om.

(2) Så snart som mulig skal långiveren gi kausjonisten en kopi av låneavtalen eller på annen måte gjøre den tilgjengelig for kausjonisten.

§ 60 Plikt til å frarå

(1) Dersom långiveren frarår en forbruker å oppta lånet, jf. § 47, skal långiveren før kausjonsavtalen inngås eller lånet utbetales underrette kausjonisten om dette skriftlig. Forsømmer långiveren dette, kan kausjonistens ansvar nedsettes for så vidt lemping finnes rimelig. Det samme gjelder dersom långiveren burde ha frarådet forbrukeren å oppta lånet.

(2) Dersom långiver før kausjonsavtale inngås med en forbruker må anta at økonomisk evne eller andre forhold på kausjonistens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å stille kausjon, skal långiver skriftlig underrette kausjonisten om dette. Første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 61 Kausjonsavtalen

(1) Kausjonsavtalen må for å være bindende være inngått skriftlig og inneholde opplysninger om kausjonsbeløpets størrelse eller det høyeste beløp kausjonen skal sikre. § 8 annet ledd gjelder ikke for en kausjonsavtale med en forbruker.

(2) Kausjonsavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 59 første ledd bokstav c, d, g og h. En

kausjonsavtale med en forbruker skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 59 første ledd bokstav b, e og f og om tvisteordning som nevnt i § 4. Opplysninger som nevnt i § 59 første ledd som institusjonen har gitt før kausjonsavtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av kausjonsavtalen.

(3) Et vilkår som ikke er tatt inn i kausjonsavtalen, er ikke bindende for kausjonisten med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er uttrykkelig vedtatt av kausjonisten.

(4) Institusjonen skal gi kausjonisten et eksemplar av kausjonsavtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for kausjonisten.

II Kausjonsforholdet

§ 62 Varslingsplikt ved manglende sikkerhetsstillelse m.v.

(1) Institusjonen plikter uten ugrunnet opphold å varsle kausjonisten skriftlig

- a) dersom pant eller annen sikkerhet ikke er blitt stilt som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått, eller senere er falt bort
- b) dersom gjeldsforsikring ikke er blitt stilt som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått.

(2) Hvis gjeldsforsikring er stilt som forutsatt, men det senere inntreffer forhold som kan føre til at dekningen under forsikringen faller bort eller blir vesentlig endret, skal institusjonen varsle kausjonisten i god tid før dekningen endres.

§ 63 Varslingsplikt ved mislighold, betalingsutsettelse m.v.

(1) Institusjonen skal varsle kausjonisten skriftlig om mislighold fra låntakerens side senest tre måneder etter at misligholdet inntraff. Varsel til kausjonisten kan likevel unnlates for forbigående mislighold. Som forbigående mislighold regnes mislighold som ikke overstiger to måneder, og som heller ikke sett i sammenheng med tilsvarende tidligere mislighold gir grunn til å frykte for svikt i låntakerens betalingsevne.

(2) Etter at institusjonen har varslet kausjonisten om mislighold, skal institusjonen holde kausjonisten informert om den videre utviklingen i låneforholdet. Dersom kausjonisten har grunn til å tro at låneforholdet er brakt i orden etter et varslet mislighold, gjelder ny varslingsplikt etter første ledd ved mislighold av en senere termin.

(3) Institusjonen plikter uten ugrunnet opphold å varsle kausjonisten skriftlig hver gang det avtales utsettelse med betaling av avdrag eller renter utover tre måneder.

(4) Blir institusjonen kjent med at låntakeren er død, at det er åpnet gjeldsforhandling eller konkurs i låntakerens bo, eller at låntakeren har fremsatt søknad om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven for

namsmannen, skal kausjonisten varsles uten ugrunnet opphold.

§ 64 Opplysningsplikt etter kausjonistens forespørsel

Kausjonisten kan på ethvert tidspunkt kreve at institusjonen opplyser om

- a) hvilket aktuelt beløp kausjonisten hefter for
- b) hvilken rente og hvilke gebyrer som gjelder i låneforholdet
- c) resultatet av eventuelle undersøkelser som långiveren har foretatt av låntakerens evne til å oppfylle forpliktelsene etter låneavtalen, eller av verdien av de sikkerheter som er stilt for långivers fordring og som skal utnyttes før kausjonsansvaret.

§ 65 Endring av kausjonskravet og innsigelser om hovedforholdet

(1) Institusjonen kan ikke forbeholde seg rett til ensidig å endre vilkårene i kausjonsavtalen til skade for kausjonisten.

(2) Ved endring av kausjonsavtalen til kausjonistens skade gjelder §§ 59 og 61 tilsvarende så langt de passer.

(3) Endring av låneavtalen til kausjonistens skade har ingen virkning for kausjonisten. Samtykker kausjonisten i endringen, gjelder annet ledd tilsvarende. Bestemmelsen i leddet her gjelder ikke for økning av rentesats, gebyrer og andre kostnader når institusjonen i forhold til låntakeren har rett til ensidig å foreta endringen, jf. § 49 annet ledd.

(4) Vilkår i en kausjonsavtale med en forbruker om at kausjonisten skal være avskåret fra å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav i hovedforholdet, er ugyldig når ikke annet følger av lov.

§ 66 Frigivelse av sikkerhet m.v.

(1) Uten uttrykkelig samtykke fra kausjonisten har institusjonen ikke rett til å frigi pant eller annen sikkerhet som var stilt eller forutsatt stilt da kausjonsavtalen ble inngått. Dette gjelder ikke når det stilles annen sikkerhet som er minst like god for kausjonisten som den sikkerheten som frigis, eller frigivelsen ikke har betydning eller bare har meget begrenset betydning for kausjonistens stilling. Samtykke etter første punktum kan bare gis i tilknytning til en nær forestående frigivelse av en bestemt angitt sikkerhet.

(2) Hvis pant eller annen sikkerhet frigis i strid med bestemmelsene i første ledd, er kausjonisten ikke lenger bundet av kausjonsavtalen.

(3) Bestemmelsen i første og annet ledd gjelder tilsvarende dersom pant eller annen sikkerhet ikke blir stilt i samsvar med det som var forutsatt da avtalen ble inngått. I kausjonsavtalen kan institusjonen likevel ta særskilt og uttrykkelig forbehold om at en bestemt sikkerhet ikke blir stilt som forutsatt ved kausjonsavtalens inngåelse.

§ 67 Reduksjon og bortfall av kausjonsansvar

(1) Ved låntakerens betaling av renter, avdrag eller andre forpliktelser til långiveren reduseres kausjonsansvaret i det omfang kausjonen omfatter slike forpliktelser.

(2) Kausjonsansvaret reduseres dessuten, uten hensyn til låntakerens betaling, som om lånet var blitt nedbetalt i samsvar med låneavtalen. Dersom långiveren har gitt betalingsutsettelse, reduseres kausjonsansvaret når det er gått seks måneder etter opprinnelig betalingstid, med mindre kausjonisten uttrykkelig har samtykket i den utvidelsen av kausjonsansvaret som utsettelsen innebærer.

(3) Kausjonsansvaret reduseres ikke i den utstrekning långiveren godtgjør at varsel om mislighold er sendt i samsvar med reglene i § 63 første ledd. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 63 første ledd, reduseres ansvaret for terminer som forfalt tidligere enn tre måneder før varslet ble sendt.

(4) Ansvarstiden for kausjonen er begrenset til ti år fra kausjonsavtalen ble inngått. For kassakreditt og lignende rammekreditt samt lån uten fastsatt tilbakebetalingstidspunkt, er ansvarstiden begrenset til fem år. Hvis låntakeren før utløpet av ansvarstiden har misligholdt sin betalingsforpliktelse, bortfaller ikke kausjonsansvaret dersom varsel om mislighold er sendt i samsvar med reglene i § 63 første ledd. Begrensningene i leddet her gjelder ikke for pant stilt av tredjeperson (realkausjon).

III Kausjonistens ansvar

§ 68 Gjeldsforsikring

(1) Hvis det er tegnet gjeldsforsikring for lånet og forsikringstilfellet inntreffer, reduseres kausjonsansvaret i samme utstrekning som om låntakeren selv hadde foretatt betalingen.

(2) Det kan ikke kreves regress mot kausjonisten for utbetaling av gjeldsforsikring.

§ 69 Frigjøringstid

(1) Hvis låntakeren har misligholdt låneavtalen i ikke uvesentlig grad eller det må antas at slikt mislighold vil inntre, har kausjonisten rett til å innfri kausjonsansvaret helt eller delvis. Kausjonisten skal i tilfelle varsle långiveren og låntakeren om når betaling vil finne sted.

(2) Varsel etter første ledd kan unnlates når långiveren har tatt rettslige skritt mot låntakeren etter § 71 eller har varslet kausjonisten om at slike skritt vil bli tatt. Det samme gjelder når låntakeren har innledet gjeldsforhandlinger, har fremsatt søknad om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven for namsmannen, eller det er åpnet konkurs i låntakerens bo.

§ 70 Virkningen av at kausjonisten innfrir m.v.

(1) Ved innfrielse av kausjonsansvaret etter § 69 trer kausjonisten etter alminnelige regler inn i låneavtalen og de sikkerhetene som er stilt for långiverens fordring.

(2) Institusjonen kan hindre at kausjonisten trer inn i låneavtalen ved å frita kausjonisten for kausjonsansvaret i samme utstrekning som innfrielsen ville ha fritatt kausjonisten for videre ansvar.

§ 71 Kausjonens forfall m.v.

(1) Institusjonen kan ikke rette krav mot kausjonisten før det er tatt rettslige skritt mot låntakeren for å få tvangsgrunnlag.

(2) Har institusjonen tvangsgrunnlag for utlegg, kan krav rettes mot kausjonisten når det er begjært utlegg mot låntakeren.

(3) Har låntakeren stilt pant for gjelden, kan krav rettes mot kausjonisten først når det er gått tre måneder etter at institusjonen har begjært tvangsdekning i pantet etter tvangsfullbyrdelsesloven.

(4) Åpnes gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven hos låntakeren, kan krav rettes mot kausjonisten når 3-måneders fristen i gjeldsordningsloven § 3-4 er utløpt. Har låntakeren stilt pant for gjelden som vil gi långiveren full dekning, gjelder likevel bestemmelsen i tredje ledd.

(5) Blir låntakerens bo tatt under konkursbehandling, eller blir det åpnet gjeldsforhandling etter konkursloven, kan institusjonen straks rette krav mot kausjonisten. Bestemmelsen i fjerde ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(6) Når vilkårene i første til femte ledd er oppfylt, kan institusjonen sende skriftlig påkrav til kausjonisten. Kausjonsansvaret forfaller til betaling 14 dager etter at påkravet er kommet frem.

(7) Forfallsreglene i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant § 1-9 og i lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) § 44 gjelder ikke i forhold til realkausjon som omfattes av kapitlet her.

§ 72 Renter ved forsinket betaling

(1) Når institusjonen har varslet kausjonisten om låntakerens mislighold i samsvar med reglene i § 63 første ledd, kan institusjonen kreve kausjonisten for renter for tiden etter at det varslede misligholdet inntreffer, beregnet etter den rentesatsen som ville ha vært gjeldende i hovedforholdet om lånet ikke var misligholdt. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 63 første ledd, kan institusjonen kreve renter som nevnt for terminer som er forfalt senere enn tre måneder før varslet ble sendt.

(2) Kausjonisten svarer ikke for særlige forsinkelsesrenter som følger av låntakerens mislighold. Når kausjonsansvaret er forfalt, er kausjonisten ansvarlig for forsinkelsesrenter etter alminnelige regler.

§ 73 Inndrivingskostnader m.v.

(1) Kausjonisten svarer bare for rettsgebyr og vanlige inndrivingskostnader som er påløpt ved rettslige skritt som nevnt i § 71, dersom kausjonisten er varslet om inndrivningen på forhånd.

(2) Andre kostnader ved institusjonens inndrivning av kravet mot låntakeren enn nevnt i første ledd svarer kausjonisten for bare dersom kausjonisten har samtykket i at de påløper. Slikt samtykke kan ikke gis før kausjonisten er blitt varslet av institusjonen om låntakerens mislighold.

(3) Kausjonisten er ansvarlig for kostnader ved inndrivning av kausjonskravet etter alminnelige regler.

§ 74 Kausjonistens krav mot låntakeren

(1) Dersom vilkårene i § 52 første ledd er oppfylt, eller det ut fra låntakerens handlemåte eller alvorlig svikt i låntakerens betalingsevne er klart at lånet vil bli vesentlig misligholdt, kan kausjonisten kreve betaling av låntakeren i det omfang kausjonisten har ansvar overfor långiveren.

(2) Dersom låntakeren betaler renter, avdrag eller andre forpliktelser til långiveren etter at kausjonisten har krevd låntakeren for betaling, reduseres kausjonistens krav i samme omfang som kausjonsansvaret, jf. § 67 første ledd, når ikke annet er avtalt mellom kausjonisten og låntakeren. Låntakerens ansvar for kostnader påført kausjonisten ved inndrivning av kravet faller likevel ikke bort.

(3) Låntakerens betaling til långiveren etter at kausjonisten har innfridd overfor långiveren etter § 69 og krevd låntakeren for betaling, har ingen virkning for låntakerens ansvar overfor kausjonisten.

Kapittel 5 Finansmegleroppdrag m.v.

I Alminnelige regler

§ 75 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder når meglerforetak utfører megleroppdrag som helt eller delvis er knyttet til

- a) avtaler om innskudd, jf. §§ 9 og 10
- b) avtaler om lån, jf. § 44
- c) avtaler om kausjon, jf. § 57.

(2) Kapitlet gjelder tilsvarende når en annen institusjon nevnt i § 1 opptrer som megler av finansielle tjenester.

(3) For innskudds-, låne- og garantiavtaler med en finansinstitusjon eller lignende institusjon, gjelder dessuten reglene for henholdsvis innskudd i kapittel 2 og låneavtaler og garantiavtaler i kapittel 3. Dersom en forbruker stiller kausjon for en låneavtale, gjelder reglene i kapittel 4 uten hensyn til om långiveren er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, dersom kausjonsavtalen inngås gjennom et meglerforetak.

(4) Kongen kan gi forskrift med bestemmelser om gjennomføring, utfylling og avgrensning av reglene i dette kapitlet.

§ 76 God meglerskikk. Omsorgsplikt

(1) Meglerforetaket skal utføre oppdraget i samsvarende med god meglerskikk.

(2) Meglerforetaket skal på betryggende måte ivareta partenes interesser. Kjenner meglerforetaket til forhold ved en part eller det avtaleforhold som oppdraget gjelder, og som må antas å være av betydning for en av partene ved vurderingen av om avtale skal inngås, skal foretaket gjøre partene oppmerksom på forholdet før avtale inngås.

§ 77 Uavhengighet

Dersom meglerforetakets interesser, oppdragets art eller andre grunner er egnet til å skape tvil om meglerforetakets upartiskhet, skal partene straks få skriftlig opplysning om dette. Like med meglerforetakets interesser anses interesser til

- a) annet foretak i samme konsern som meglerforetaket
- b) ansatte meglere og rådgivere, ledende ansatte eller tillitsvalgte i foretaket
- c) nærstående til meglerforetaket eller til en som er nevnt i leddet her.

§ 78 Meglerforetakets vederlagskrav

(1) Meglerforetaket skal så snart som mulig og før avtalen om megleroppdraget inngås, skriftlig opplyse om det vederlag det vil kreve for oppdraget, og hvem som skal betale dette.

(2) Når det foreligger forhold som nevnt i § 77, kan meglerforetaket kreve vederlag bare dersom den som vil bli krevd for vederlaget, er kjent med forholdet og uttrykkelig har samtykket i å betale.

(3) Vederlagskravet kan ellers settes ned eller falle bort dersom meglerforetaket ikke har oppfylt sine øvrige plikter overfor vedkommende part.

§ 79 Klientkonto

Klientmidler skal straks plasseres på klientkonto i bank atskilt fra meglerforetakets egne midler. Meglerforetaket skal opplyse banken om at midlene på kontoen tilhører klienter.

§ 80 Meglerforetakets ansvar

Kunden kan kreve erstatning av meglerforetaket for tap som følge av feil eller forsømmelse fra foretakets side.

II Megling av lån

§ 81 Opplysningsplikt om låneforholdet

(1) Før en avtale om lån inngås, skal meglerforetaket, så langt bestemmelsene passer, skriftlig gi en

långiver som er forbruker, opplysninger som bestemt i § 15 og en låntaker som er forbruker, opplysninger som bestemt i § 46.

(2) Overfor en låntaker som vil bli belastet med eventuell garantiprovisjon, skal meglerforetaket også oppgi den effektive renten inklusive garantikostnader som vil påløpe.

§ 82 Avtalen

(1) En avtale om lån skal meglerforetaket opprette skriftlig. Avtalen skal inneholde partenes navn og adresser.

(2) Reglene i § 48 første ledd annet punktum og annet ledd gjelder tilsvarende.

(3) Avtalen skal utleveres til begge parter eller på annen måte gjøres tilgjengelig for dem.

§ 83 Særregler når låntakeren eller långiveren er finansinstitusjon eller lignende institusjon

(1) Innenfor rammen av meglerforetakets oppdrag skal foretaket sørge for at institusjonens plikter overfor den annen part blir oppfylt. Hvis pliktene misligholdes, kan den annen part gjøre eventuelle sanksjoner gjeldende mot vedkommende institusjon uten hensyn til om det må anses for å falle inn under meglerforetakets oppdrag for vedkommende institusjon å sørge for oppfyllelse av pliktene.

(2) Dersom den annen part vil bli belastet med eventuelle garantikostnader, skal institusjonen før avtale inngås, også oppgi rente som inkluderer slike kostnader.

(3) Når låntakeren eller långiveren er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, gjelder ikke §§ 81 og 82.

§ 84 Garanti m.v. knyttet til låneforholdet

(1) Dersom det til låneforholdet knyttes kausjon, garanti e.l., skal meglerforetaket før avtalene inngås gi partene i låneforholdet skriftlige opplysninger om dette.

(2) Meglerforetaket skal i nødvendig utstrekning legge forholdene til rette for at långiveren før avtalene inngås, kan vurdere garantiens dekningsområde. Herunder skal meglerforetaket særskilt opplyse om det er vesentlige begrensninger i dekningen i forhold til det som långiveren med rimelighet kan vente er dekket under garantien.

(3) Dersom en forbruker stiller kausjon i låneforholdet og långiveren ikke er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, skal meglerforetaket sørge for at pliktene etter § 59 blir oppfylt.

(4) Meglerforetaket skal sørge for at avtale om garanti for lån opprettes skriftlig og har et slikt innhold som loven krever. Garantiavtalen skal være tilgjengelig for partene i låneforholdet.

Kapittel 6 Agent- og rådgivningsoppdrag

I Almennelige regler

§ 85 Virkeområde

(1) Bestemmelsene i §§ 86 til 88 gjelder for finansagenters oppdrag når oppdraget helt eller delvis er knyttet til

- a) avtaler om innskudd, jf. §§ 9 og 10
- b) avtaler om lån, jf. § 44
- c) avtaler om kausjon, jf. § 57.

(2) Bestemmelsene i §§ 89 og 90 gjelder for finansrådgiveres oppdrag når oppdraget helt eller delvis er knyttet til avtaler som nevnt i første ledd.

(3) Bestemmelsene gjelder tilsvarende når en annen institusjon som nevnt i § 1 første ledd, opptrer som agent for slik institusjon eller som uavhengig rådgiver.

(4) Kongen kan gi forskrift med bestemmelser om gjennomføring, utfylling og avgrensning av reglene i dette kapitlet.

II Finansagenter

§ 86 Opplysningsplikt

Før agenten påtar seg et oppdrag, skal agenten forsikre seg om at kunden kjenner til hvilke institusjoner representasjonsforholdet omfatter.

§ 87 Institusjonens plikter

(1) Agenten skal innenfor rammen av det oppdrag institusjonen har gitt, se til at institusjonens plikter overfor kunden blir oppfylt.

(2) Dersom institusjonens plikter overfor kunden misligholdes, kan kunden gjøre eventuelle misligholdssanksjoner gjeldende mot vedkommende institusjon, selv om det må anses for å ha falt inn under agentens oppdrag å sørge for oppfyllelse av plikten.

§ 88 Agentens vederlagskrav

Agenten kan ikke i den avtalen som slutes, kreve vederlag fra andre enn den institusjonen agenten representerer.

III Finansrådgivere

§ 89 Rådgiverens oppdrag

(1) Rådgiveren plikter innenfor lovens ramme og etter beste evne å ivareta klientens interesser uten tanke på utenforliggende hensyn.

(2) Rådgiveren må ikke påta seg et oppdrag dersom rådgiverens personlige eller økonomiske interesse kan komme i konflikt med klientens interesse eller på annen måte ha innflytelse på dennes stilling som rådgiver.

§ 90 Rådgiverens vederlagskrav

Rådgiveren kan ikke kreve vederlag fra andre enn den klienten som har gitt oppdraget.

Kapittel 7 Straff

§ 91 Straff

(1) Den som forsettlig overtrer § 14 eller § 55 annet ledd, straffes med bøter eller under særlig skjerpene omstendigheter med fengsel inntil tre måneder. På samme måte straffes den som forsettlig unnlater å gi opplysninger som nevnt i §§ 15, 46, 59, 81 og 86, eller i bestemmelser gitt i medhold av disse paragraferne.

(2) Den som uaktsomt overtrer bestemmelser som nevnt i første ledd, straffes med bøter.

(3) Medvirkning straffes på samme måte.

Kapittel 8 Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser. Endringer i andre lover

§ 92 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven skal tre i kraft til forskjellig tid.

§ 93 Overgangsbestemmelser

(1) Loven gjelder for avtaler som er inngått før loven er trådt i kraft, med de særregler som er fastsatt i annet ledd eller i forskrift i medhold av tredje ledd. For eldre avtaler som er inngått med andre enn en forbruker, gjelder loven bare så langt ikke annet følger av avtalen

(2) For eldre avtaler gjelder følgende særregler:

- § 3 gjelder bare så langt ikke annet uttrykkelig følger av avtalen.
- § 5 gjelder ikke.
- § 16 og § 20 annet punktum gjelder ikke.
- I forhold til ihendehaverklausuler som er innført i innskuddsbok i bank eller samvirkelag ved lovens ikrafttredelse, gjelder § 17 når ett år er gått etter at loven er trådt i kraft. I forhold til slike klausuler skal endringen i § 94 nr. 1 gjelde fra det samme tidspunktet.
- § 18, § 19, § 21 annet ledd og § 21 fjerde ledd gjelder bare for avtaler med forbruker.
- § 26 annet og fjerde ledd får ikke anvendelse på eldre avtaler om belastningsfullmakt. § 26 femte ledd gjelder bare for avtaler med forbruker.
- § 29 første ledd gjelder bare så langt ikke annet følger av kontoavtalen eller av en eldre avtale om motregningsrett.
- §§ 34 til 37 gjelder for misbruk som er skjedd etter at loven er trådt i kraft.

- § 38 og § 39 gjelder bare så langt ikke annet følger av avtalen mellom betaleren og betalingsmottakeren.
 - §§ 40 til 43 gjelder ved betalingsoverføringer som er påbegynt etter at loven er trådt i kraft.
 - § 45 første ledd, § 45 annet ledd annet punktum, § 49 første ledd og § 50 gjelder bare for avtaler med forbruker.
 - § 48, § 53 annet ledd tredje punktum, § 54 første ledd annet punktum og § 54 tredje ledd gjelder ikke.
 - § 53 første ledd gjelder bare så langt ikke annet følger av avtalen.
 - § 58 annet punktum gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
 - § 61, § 66 tredje ledd og § 67 fjerde ledd gjelder ikke.
 - §§ 62 til 66 gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
 - § 67 annet ledd, jf. tredje ledd, gjelder bare når kausjonisten er forbruker og bare i forhold til nedbetaling som etter låneavtalen skal skje etter at loven er trådt i kraft.
 - § 71 gjelder bare når kausjonisten er forbruker. Bestemmelsen gjelder ikke dersom det er rettet krav mot kausjonisten før loven er trådt i kraft.
 - §§ 72 og 73 gjelder bare når kausjonisten er forbruker. Bestemmelsene gjelder ikke for renter og kostnader som er påløpt før loven er trådt i kraft.
 - § 74 gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
 - Kapittel 5 og 6 gjelder i den utstrekning oppdraget utføres eller finansavtalen inngås etter at loven er trådt i kraft.
 - § 94 nr. 2 gjelder for fordringer som ikke er forfaldet før loven tar til å gjelde.
 - § 94 nr. 5, endringen i tvangsfullbyrdsloven § 9-2, gjelder ikke for eldre avtaler om salgspant.
- (3) Kongen kan gi ytterligere overgangsregler i forskrift.

§ 94 Endringer i andre lover

Med forbehold om det som er bestemt i § 93 gjøres følgende endringer i andre lover fra den tid loven tar til å gjelde:

- I lov 17. februar 1939 nr. 1 om gjeldsbrev skal § 30 lyde:

Innskotsbøker i banker og samvirkelag fylgjer føresegnene om enkle *gjeldsbrev*.

§ 31 oppheves.

§ 32 tredje ledd oppheves.

§ 33 annet ledd oppheves.

2. I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer skal § 4 lyde:

§ 4 (Bankinnskudd m.m.)

1. Fordring på bank eller offentlig kasse i anledning innskudd eller verdier som er gitt i forvaring, samt rentekrav i tilknytning til slik fordring, foreldes først 20 år etter at det er gitt melding etter finansavtaleloven § 23 første ledd. Dette gjelder selv om kontoen påføres renter etter at slik melding er gitt. Foreldelse inntreffer bare dersom institusjonen forut for foreldelsesfristens utløp har gjort det som med rimelighet kan forventes for å komme i kontakt med kontohaveren eller arvingene.

2. Foreldelse avbrytes når fordringshaveren melder seg for institusjonen eller kontoen disponeres over ved uttak eller ved at midler settes inn på kontoen. Med bank likestilles annen innretning som med hjemmel i lov skaffer seg midler til sin virksomhet ved å motta innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere.

3. Finansavtaleloven § 23 gjelder tilsvarende for fordring på offentlig kasse.

3. I lov 21. juni 1985 nr. 82 om kredittkjøp m.m. skal § 13 lyde:

§ 13 Ansvar for misbruk av kontokort

Ved misbruk av kontokort som er utstedt i forbindelse med kontokredittavtale gjelder finansavtaleloven §§ 35 til 37.

4. I lov 13. mai 1988 nr 26 om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav (inkassoloven) skal § 9 annet ledd annet punktum lyde:

Betalingen skal anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget er mottatt av bank innen fristens utløp.

5. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdelsesloven) gjøres følgende endringer:

§ 7-2 bokstav a fjerde punktum skal lyde:

Gjeldsbrevet er også tvangsgrunnlag overfor enhver som ved påskrift på gjeldsbrevet har påtatt seg selvskyldneransvar ved en overdragelse eller stilt seg som selvskyldnerkausjonist eller som kausjonist på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 71, forutsatt at påskriften inneholder vedtakelse av inndrivning uten søksmål, og at vedkommendes underskrift er bekreftet som nevnt ovenfor.

§ 9-2 annet ledd annet punktum skal lyde:

Ved salgspant etter panteloven § 3-14 bokstav b i tilfeller som ikke er å anse som kredittkjøp etter kredittkjøpsloven § 3 nr 1 må salgspantavtalen istedenfor inneholde opplysninger som nevnt i finansavtaleloven § 48 med forskrifter.

6. I lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler (husleieloven) skal § 3-3 annet ledd lyde:

Betaler leieren gjennom bank, skal betaling i forhold til forfallsreglene anses for skjedd når

- a) beløpet er mottatt av bank i Norge, eller
- b) et betalingsoppdrag er mottatt av bank i Norge, forutsatt at det er dekning for oppdraget.

Oslo, i justiskomiteen, den 1. juni 1999.

Kristin Krohn Devold,
leder.

Ane Sofie Tømmerås,
ordfører.

Jan Simonsen,
sekretær.